ZEVENDE JAARGANG. DONDERDAG 28 MAART 1907. No. 2142.

HET VOLK.

TWEEDE BLAD.

Ingezonden.

De klove in de Partij.

Het kan zóó niet langer! Dat is de overtuiging van schier iedereen in de Partij.

Het is evenwel de vraag: moeten we er doorheen of er voor staan blijven? Wie afraadt erover te schrijven of te spreken, wil eigenlijk het laatste. Over gesproken en geschreven wordt er echter tòch, dat ziet men. Ik voor mij heb een jaar lang zoo goed als gezwegen, met nieuwe hoop: misschien zal de storm gaan liggen en zal alles terecht komen. Maar het komt niet terecht, en zelfs na het eerstvolgend kongres wacht ons nu alweer een geschrift van Van der Goes over de geschillen.

We komen er dus niet uit, als we allen niet trachten er met forschen stap doorheen te komen.

Zóó gaat het niet meer! Verbitterd is de stemming, vergald is de strijdlust, verzwakt is de werfkracht. Strijden vóór en achter, dat gaat op den duur niet.

Sommigen zoeken het in den toon. Als men maar zakelijk debatteert en alle scherpte vermijdt, is meeningsverschil niets.

Op zichzelf is het waar; doch het ligt er aan, wèlk verschil er is. Bij gering meeningsverschil, dat altijd overblijft, in elke partij, doet de toon alles. Men kan dan bedaard zijn meening uiten en verder elkander de hand reiken.

Maar bij ernstige geschillen is het beroep op den toon nutteloos.

Iemand kan op de meest gematigde en humane wijze zijn partijgenoot doodergeren, terwijl omgekeerd een in een onbewaakt oogenblik geuite grofheid slechts een glimlach kan oproepen of althans kan nalaten wrok te doen koesteren. Als ik bv. van iemand zeg, „dat hij naar mijn bescheiden meening van de sociaaldemokratie te weinig besef heeft en in zijn gedachtengang en taktische daden meer thuis hoort bij een der „burgerlijke" partijen" — dan is dat voor dien iemand misschien hatelijker, dan dat ik hem bv. zeg, „dat hij er op 't oogenblik maar wat in omkletst."

Bovendien wordt men — bij zooveel verscheidenheid van temperament en opvoeding als in een arbeiderspartij als de onze te vinden is — bij groot meeningsverschil nu eenmaal min of meer scherp.

Beter dan te spreken over het verschil zelf.

Inderdaad geloof ik dan, dat het zóóver gekomen is, dat we, als er geen ingrijpende dingen gebeuren, in geen afzienbaren tijd zonder ruzie en gekijnak zullen zijn.

Men zou haast zeggen: wij verstaan elkander niet meer.

Ziehier het verschil naar mijn oordeel:

De ééne groep — uitzonderingen daargelaten, evenals persoonlijke aangelegenheden — ziet den maatschappelijken toestand zóó, dat vrij spoedig het proletariaat door een forschen greep de staatsmacht in handen zal kunnen nemen. Slechts is er een goede aanleiding noodig om zoover te komen. De Russische revolutie of iets anders zal er den stoot toe kunnen geven. De tijd, door de „Altmeister" voorspeld, is aangebroken: de evolutie slaat om in revolutie, de nieuwe maatschappij wordt geboren. Er is nu een „revolutionair" tijdperk aangebroken, werkstakingen wisselen elkaar af; straks een flinke algemeene politieke staking en de arbeiders sleepen alles de April-geschiedenis. Men bestrijdt wel het anarchisme als zoodanig, maar voelt zich natuurlijk geroepen om vooral de veranarchiste elementen door een „revolutionaire" houding tot zich te halen. Die zijn immers voor 't omverwerpen zeer bruikbaar.

Collektieve kontrakten zijn in de oogen dezer groep allicht de verschijnselen eener verkeerde richting in de vakbeweging. Zij belemmeren immers een sterker wordende wrijving tusschen patroon en arbeider; maken den arbeider voorzichtig; stellen hem, wie weet! tevreden.

De andere groep ziet de inbezitneming der staatsmacht door de arbeiders nog in een verwijderd verschiet — behalve als er iets zeer bizonders, haast wonderbaarlijks mocht gebeuren, waarnaar men zijn taktiek niet richten kan, al kan men er altijd op verdacht zijn. Zij willen met alle macht binnenhalen wat bereikbaar is om de arbeidersklasse te helpen en tevens om zoo de massa te winnen voor onze groote zaak. Op een plotselinge inéénstorting der maatschappij van thans rekenen zij niet. Zij willen óók in het parlement agitatie voeren, doch vooral dóór het krachtig najagen van hervormingen. Zij voelen, hoeveel er nog aan de ontwikkeling des volks ontbreekt en willen dit scholen voor het verkrijgen van een arbeidersgeslacht, dat werkelijk de leiding van zaken kan overnemen. Zij hebben oog voor de werkelijkheid en zijn zich van hun verantwoordelijkheid als medewerkers aan de wetgevende macht en als leiders van een gezonde vakbeweging bewust. Zij vergeten het einddoel niet, richten zich ernaar om er kracht en idealisme uit te putten; maar ze zijn diep doordrongen van het idee, dat er nu geholpen en praktisch gestreden moet worden. Zij willen ook gaarne de veranarchiste arbeiders winnen, doch meenen, dat dezen alleen in het kamp der sociaaldemokratie kunnen terugkeeren als ze eerst door teleurstellende ervaringen met hun taktiek zijn wijzer geworden, zooals er zoovelen reeds wijzer werden.

Dit is in hoofdzaak en grove trekken het verschil. Het is taktisch, maar ook min of meer principiëel.

In de oogen der eersten kunnen de laatsten nu geen goed meer doen. Beide groepen zijn te goeder trouw; beide zeggen en doen, wat ze volgens overtuiging noodig oordeelen. Maar ze bezien elkanders daden met wantrouwen. Overgangstypen maken de kwestie wat troebel, maar zij geven soms aanleiding tot eigenaardige dingen. Zóó keurt Mendels de houding der Kamerfraktie af inzake pensioen voor ouden en invaliden; dat is inbreuk op ons program. Maar Wibaut's pensioen-plan wordt geprezen — ofschoon het eenvoudig de leeftijdsgrens van 60 op 65 jaar brengt („voorloopig"!!). Maar die soliede, nuchtere Wibaut hoort bij die ééne groep en de Kamerfraktie is die andere!

Deze heeft in de oogen der „revolutionairen" de soep opgegeten. Ik zal geen staaltjes meer leveren, want ze zijn bekend en vullen te veel ruimte. Doch uit een uitlating van Mendels te Utrecht bleek alweer, dat deze bij voorbaat afkeurt, wat de Kamerfraktie in zekere omstandigheden (nl. als Staal's oorlogsbegrooting demonstratief weer vóór de Eerste Kamer, via de Tweede, zou gebracht worden) m.i. zou moeten doen. Zoo is er geen gat in te zien.

Wij verstaan elkander niet meer, ziehier de nuchtere waarheid.

Dit is geen kwestie van Marxisme en Revisionisme. Marx en Engels zouden misschien aan onze zijde staan; in elk geval wil elke groep 't een of ander „revideeren" (herzien) gint het na het kongres al spoedig opnieuw en wij blijven in het moeras.

Dit alles heb ik reeds zien aankomen toen ik mijn artikel schreef: „Het begint weer" — en het eerste verschijnsel zich voordeed van wat nu al jaren aan den gang is. Dáárom heb ik mij een enkelen keer in 't openbaar woedend gemaakt, wanhopig over wat ik weer zag dreigen, doch meestal in een soort van moedeloosheid en apathie gezwegen. Troelstra wil dat al maar terechtredeneeren en is voortdurend aan 't om zich heen slaan.

Zoo gaan we dan nu weer 't kongres tegemoet.

Zeker is: het gekrakeel in de Partij zal nu uit moeten zijn. Zóó gaat het niet langer. Wat er te Haarlem zal gebeuren? ik weet het niet. In ieder geval komt men er niet af door bv. te zeggen, dat de gewone partijgenooten zich van de geschillen niets aantrekken. Partijkiezen doen ze in zeker opzicht allemaal en de woordvoerders zitten er mee.

Bij het vaststellen van de konsekwenties, die uit de bovengeschetste diagnose voortvloeien, zal ik allicht een woord meespreken op het kongres.

Die intusschen een uitweg weet, moet het maar zeggen.

J. H. SCHAPER.

De partijdiscussies.

W. P.!

Hoewel mijn tegenwoordige werkkring mij niet toelaat mij eenigszins uitvoerig met de discussies in de partij te bemoeien, en ik ook lang niet alles heb kunnen volgen, acht ik mij toch verplicht, naar aanleiding van hetgeen daarbij over mijn brochure „Theorie en beginsel in de arbeidersbeweging" is gezegd, eenige opmerkingen te maken.

Bij hetgeen ik zakelijk tot mijn partijgenooten te zeggen had en in deze brochure gezegd heb, heb ik voorloopig niets bij te voegen. Maar ik moet met nadruk opkomen tegen die belabberde en scheeve voorstelling van de strekking en het wezen van mijn brochure, die Troelstra in zijn redevoeringen en het P.B. in zijn congresvoorstel ingang willen doen vinden. Zij wordt door het P.B. onder de door de Utrechtsche motie verboden geschriften gebracht. Erger kon, dunkt me, de Utrechtsche motie niet naar beneden gehaald worden, dan door de verklaring van haar eigen vaders — die natuurlijk het beste weten kunnen wat zij er mee bedoeld hebben — dat *deze* brochure er onder valt. Wat is inhoud en strekking van mijn werkje? Het is — zooals ieder lezer erkennen moet — een poging, om door een rustige uiteenzetting den oorsprong van de verschillende richtingen in de arbeidersbeweging tot natuurlijke omstandigheden te verklaren; er wordt bovendien in aangewezen, op welke wijze de sociaaldemocratische taktiek op onze wetenschappelijke grondbeginselen berust en hoe afwijkende opvattingen en een afwijkende taktiek met de bijzondere, vooral de onontwikkelde, kleinburgerlijke verhoudingen in ons land samenhangen. Daarbij worden dan voorbeelden aangehaald, natuurlijk; om aan te toonen, dat hier niet over afgetrokken theorieën, maar over praktische partijzaken gehandeld wordt; deels uitspraken en daden van met name genoemde partijgenooten, deels algemeene feiten, waarbij ik er op moet rekenen, dat de lezer zich dergelijke feiten ook wel herinneren zal; ten overvloede heeft Gorter nog tal van bepaalde practische feiten en daden toegevoegd, die als voorbeelden voor de algemeene uiteenzetting konden dienen.

En wat ziet men nu gebeuren? Deze geheele uiteenzetting, de kern van het werk, wordt in den hoek gegooid en alleen deze voorbeelden worden er uitgevischt, om onder den naam van „beschuldigingen" als voorbeelden onzer slechtheid aan de partij te worden voorgehouden. En dat, terwijl de liggen aan alle kwesties. Van de zijde van Troelstra en zijn medestanders is herhaaldelijk gepoogd, deze geschillen als een strijd om personen en om de plaats dezer personen voor te stellen, als een strijd tusschen den politieken leider en „een clubje dogmatici". Daarom was van onze zijde noodig, de beteekenis van onze „dogma's" voor den praktischen strijd te laten zien, om daardoor tegelijk den strijd van het benepen peil, waarbij alleen op hartstocht en gevoel een beroep gedaan wordt, op te heffen tot een hooger peil, waarop verstandelijk inzicht bovenal kon spreken. Dat was niet alleen ons recht, dat was onze plicht tegenover de partij; en wanneer men ons nu op grond van de Utrechtsche motie dit recht ontzeggen wil, is dat des te erger voor die motie. Uit het feit, dat nu het P.B. poogt, ons geschrift als een reeks „beschuldigingen" voor te stellen, blijkt, dat het de debatten op het persoonlijke peil wil houden. Overigens kan ieder onmerkzaam en onbevooroordeeld lezer van de brochure zich overtuigen, dat [illegible] het P.B. in zijn toelichting van den inhoud dezer „beschuldigingen" geeft, onjuist is: ik kan mij daarvoor dan ook niet aansprakelijk stellen en neem alleen datgene voor mijn rekening, wat ik zelf geschreven heb.

Het P. B. wil nu op het Haarlemsch congres een discussie hierover hebben. Naar mijn meening kan dat mogelijk voor een fractie, een richting gewenscht zijn — voor de partij moet het nutteloos of zelfs schadelijk zijn. Slechts in schijn zou dat een debat zijn over zaken en feiten; in werkelijkheid zou dat een debat worden over personen. De partij zou zich, als resultaat, niet over haar richting, haar taktiek, haar gedragslijn uitspreken, maar vertrouwen of blaam voor bepaalde partijgenooten moeten uitspreken. Reeds de manier, waarop hier en daar als resultaat de keuze gesteld wordt: óf de slechte leidslieden er uit, óf hen vrij van kritiek hun gang laten gaan — een keuze, onvereenigbaar met het demokratisch karakter onzer partij — toont, dat het niet om zaken, maar om personen te doen is. Niet door verstandelijke overwegingen, maar door gevoelens en stemmingen, wellicht zelfs hartstochten, zou dan de uitspraak gedicteerd worden. Wil men zakelijk spreken, dan kan het niet anders, of alle feiten uit den ouden tijd moeten weer opgehaald en *beoordeeld* worden. Waarover vroegere congressen zich al uitgesproken hebben, daarover zal het congres van 1907 nog eens weer uitspraak doen. Het is zeker iets ongehoords, dat een later congres op die wijze de vroegere nog eens verbeteren wil; terwijl het overtuigd moet zijn, ze alleen te kunnen verslechteren. Waar vroeger over alle verschillen *met* kennis van zaken is geoordeeld, zal nu nog eens een congres *zonder* kennis van zaken moeten oordeelen; want hoevelen van de tegenwoordige partijgenooten zijn er niet, die toen nog geen lid waren, en niet uit persoonlijke herinnering — die ook nog bedriegelijk is — zich een beeld der toenmalige omstandigheden kunnen vormen. Daarom zal er voor de partij niets nuttigs uit kunnen voortkomen. En wanneer het congres, na zulk een discussie, de „beschuldigers" veroordeelt, de partij en haar leidende organen voor vlekkeloos en vrij van alle revisionistische smetten verklaart, wordt daardoor aan de werkelijkheid iets veranderd? Het eenige gevolg kan zijn, dat de partijgenooten ontoegankelijker voor onze woorden, en de klove in de partij dieper worden.

Wij echter wenschen, dat de partijgenooten door onze uiteenzetting er toe gebracht worden, ernstig te overwegen, aan de hand van de feiten van den dag, in hoeverre onze kritiek juist is. Wij wenschen zelfonderzoek, doch niet in den schijn-vorm van congresdebatten, die juist ten doel hebben, het door ons gewenschte echte zelfonderzoek te verhinderen. Wij wenschen met onze brochure te bereiken, dat de partijgenooten opmerkzaam worden op den samenhang der verschillende hun bekende feiten, op de richtingen en opvattingen, hun oor-

wijl omgekeerd een in een onbewaakt oogenblik geuite grofheid slechts een glimlach kan oproepen of althans kan nalaten wrok te doen koesteren. Als ik bv. van iemand zeg, „dat hij naar mijn bescheiden meening van de sociaaldemokratie te weinig besef heeft en in zijn gedachtengang en taktische daden meer thuis hoort bij een der „burgerlijke" partijen" — dan is dat voor dien iemand misschien hatelijker, dan dat ik hem bv. zeg, „dat hij er op 't oogenblik maar wat in omkletst."

Bovendien wordt men — bij zooveel verscheidenheid van temperament en opvoeding als in een arbeiderspartij als de onze te vinden is — bij groot meeningsverschil nu eenmaal min of meer scherp.

Beter dan te spreken over het verschil zelf.

Inderdaad geloof ik dan, dat het zóóver gekomen is, dat we, als er geen ingrijpende dingen gebeuren, in geen afzienbaren tijd zonder ruzie en gekibbel zullen zijn.

Men zou haast zeggen: wij verstaan elkander niet meer.

Ziehier het verschil naar mijn oordeel:

De ééne groep — uitzonderingen daargelaten, evenals persoonlijke aangelegenheden — ziet den maatschappelijken toestand zóó, dat vrij spoedig het proletariaat door een forschen greep de staatsmacht in handen zal kunnen nemen. Slechts is er een goede aanleiding noodig om zoover te komen. De Russische revolutie of iets anders zal er den stoot toe kunnen geven. De tijd, door de „Altmeister" voorspeld, is aangebroken: de evolutie slaat om in revolutie, de nieuwe maatschappij wordt geboren. Er is nu een „revolutionair" tijdperk aangebroken, werkstakingen wisselen elkaar af; straks een flinke algemeene politieke staking en de arbeiders sleepen alles mede en dekreteeren den sociaaldemokratischen overgangsstaat.

Parlementaire arbeid is dus bijzaak, eigenlijk klein geknutsel. Voor agitatie is het goed, om scharen te lokken, zeker; maar overbieden der bourgeoispartijen en daar „maskers afrukken" is hoofdzaak. Trachten door overreding iets tot stand te brengen — haast burgerlijk idealisme. Steil, geïsoleerd moet opgetreden worden. „In isolement ligt onze kracht", zooals Groen van Prinsterer en Domela Nieuwenhuis zeggen.

Deze groep zoekt dus eerder steun bij anarchistische of „revolutionaire" elementen, dan dat ze pogen zal, de groote massa onbewusten, niet-bezitters van alle schakeering tot zich te trekken. Gorter juichte in 1903, dat de kleine burgers en dito boeren waren afgestooten door zijn wijzer geworden, zooals er zoovelen reeds wijzer werden.

Dit is in hoofdzaak en grove trekken het verschil. Het is taktisch, maar ook min of meer principieël.

In de oogen der eersten kunnen de laatsten nu geen goed meer doen. Beide groepen zijn te goeder trouw; beide zeggen en doen, wat ze volgens overtuiging noodig oordeelen. Maar ze bezien elkanders daden met wantrouwen. Overgangstypen maken de kwestie wat troebel, maar zij geven soms aanleiding tot eigenaardige dingen. Zóó keurt Mendels de houding der Kamerfraktie af inzake pensioen voor ouden en invaliden; dat is inbreuk op ons program. Maar Wibaut's pensioen-plan wordt geprezen — ofschoon het eenvoudig de leeftijdsgrens van 60 op 65 jaar brengt („voorloopig"!!). Maar die soliede, nuchtere Wibaut hoort bij die ééne groep en de Kamerfraktie is die andere!

Deze heeft in de oogen der „revolutionairen" de soep opgegeten. Ik zal geen staaltjes meer leveren, want ze zijn bekend en vullen te veel ruimte. Doch uit een uitlating van Mendels te Utrecht bleek alweer, dat deze bij voorbaat afkeurt, wat de Kamerfraktie in zekere omstandigheden (nl. als Staal's oorlogsbegrooting demonstratief weer vóór de Eerste Kamer, via de Tweede, zou gebracht worden) m.i. zou moeten doen. Zoo is er geen gat in te zien.

Wij verstaan elkander niet meer, ziehier de nuchtere waarheid.

Dit is geen kwestie van Marxisme en Revisionisme. Marx en Engels zouden misschien aan onze zijde staan; in elk geval wil elke groep 't een of ander „revideeren" (herzien) en kunnen ze zich allebei beroepen op Marx of Engels.

Wat zal nu op het kongres gebeuren?

De principieël aangevallen partijleiding in àl hare geledingen moet een votum van vertrouwen hebben of deze is veroordeeld en tegenover het land lamgeslagen. Zij kan dan haar taak niet meer voortzetten.

Maar dit is voor de opposanten onaangenaam; want dit votum zal hen terechtwijzen, uit den aard der zaak.

Wat moeten zij dan?

Een handdruk en dan naar huis?

Maar zij zijn heilig overtuigd, dat het met onze manier van strijden spaak loopt voor het heiligste wat ze bezitten: hun einddoel. Zich neerleggen kunnen ze dus niet, want dit zou zelfs hun karakter in twijfel stellen en hun overtuiging geweld aandoen. Dan beschuldigen met nadruk opkomen tegen die belabberde en scheeve voorstelling van de strekking en het wezen van mijn brochure, die Troelstra in zijn redevoeringen en het P.B. in zijn congresvoorstel ingang willen doen vinden. Zij wordt door het P.B. onder de door de Utrechtsche motie verboden geschriften gebracht. Erger kon, dunkt me, de Utrechtsche motie niet naar beneden gehaald worden, dan door de verklaring van haar eigen vaders — die natuurlijk het beste weten kunnen wat zij er mee bedoeld hebben — dat *deze* brochure er onder valt. Wat is inhoud en strekking van mijn werkje? Het is — zooals ieder lezer erkennen moet — een poging, om door een rustige uiteenzetting den oorsprong van de verschillende richtingen in de arbeidersbeweging tot natuurlijke omstandigheden te verklaren; er wordt bovendien in aangewezen, op welke wijze de sociaaldemocratische taktiek op onze wetenschappelijke grondbeginselen berust en hoe afwijkende opvattingen en een afwijkende taktiek met de bijzondere, vooral de onontwikkelde, kleinburgerlijke verhoudingen in ons land samenhangen. Daarbij worden dan voorbeelden aangehaald, natuurlijk; om aan te toonen, dat hier niet over afgetrokken theorieën, maar over praktische partijzaken gehandeld wordt; deels uitspraken en daden van met name genoemde partijgenooten, deels algemeene feiten, waarbij ik er op moet rekenen, dat de lezer zich dergelijke feiten ook wel herinneren zal; ten overvloede heeft Gorter nog tal van bepaalde practische feiten en daden toegevoegd, die als voorbeelden voor de algemeene uiteenzetting konden dienen.

En wat ziet men nu gebeuren? Deze geheele uiteenzetting, de kern van het werk, wordt in den hoek gegooid en alleen deze voorbeelden worden er uitgevischt, om onder den naam van „beschuldigingen" als voorbeelden onzer slechtheid aan de partij te worden voorgehouden. En dat, terwijl de strekking van het geheele werk juist is, deze handelingen en uitingen uit hun algemeene oorzaken te verklaren en dus in zekeren zin te verontschuldigen.

Zeker, ons geschrift is een *strijdschrift*; het heeft ten doel, opvattingen en richtingen in de partij, die wij verkeerd achten, te bestrijden door de denkbeelden te verhelderen. Maar wij moeten protesteeren tegen die kleingeestige manier, het karakter van den strijd, dien wij daarin voeren, zoo anders voor te stellen, dan het is. Waar meenings- en richtingsverschillen zijn, moet strijd zijn; maar ik meen met gerustheid te mogen beweren, dat de partij zich mocht gelukwenschen, als alle strijdschriften over inwendige geschillen *zoo zakelijk en zoo weinig persoonlijk* waren als dit. Wij zijn van oordeel, dat zeer zakelijke verschillen over de taktiek der partij, over de beteekenis van onze beginselen voor deze taktiek ten grondslag maar door gevoelens en stemmingen, welhaast zelfs hartstochten, zou dan de uitspraak gedicteerd worden. Wil men zakelijk spreken, dan kan het niet anders, of alle feiten uit den ouden tijd moeten weer opgehaald en *beoordeeld* worden. Waarover vroegere congressen zich al uitgesproken hebben, daarover zal het congres van 1907 nog eens weer uitspraak doen. Het is zeker iets ongehoords, dat een later congres op die wijze de vroegere nog eens verbeteren wil; terwijl het overtuigd moet zijn, ze alleen te kunnen verslechteren. Waar vroeger over alle verschillen *met* kennis van zaken is geoordeeld, zal nu nog eens een congres *zonder* kennis van zaken moeten oordeelen; want hoevelen van de tegenwoordige partijgenooten zijn er niet, die toen nog geen lid waren, en niet uit persoonlijke herinnering — die ook nog bedriegelijk is — zich een beeld der toenmalige omstandigheden kunnen vormen. Daarom zal er voor de partij niets nuttigs uit kunnen voortkomen. En wanneer het congres, na zulk een discussie, de „beschuldigers" veroordeelt, de partij en haar leidende organen voor vlekkeloos en vrij van alle revisionistische smetten verklaart, wordt daardoor aan de werkelijkheid iets veranderd? Het eenige gevolg kan zijn, dat de partijgenooten ontoegankelijker voor onze woorden, en de klove in de partij dieper worden.

Wij echter wenschen, dat de partijgenooten door onze uiteenzetting er toe gebracht worden, ernstig te overwegen, aan de hand van de feiten van den dag, in hoeverre onze kritiek juist is. Wij wenschen zelfonderzoek, doch niet in den schijn-vorm van congresdebatten, die juist ten doel hebben, het door ons gewenschte echte zelfonderzoek te verhinderen. Wij wenschen met onze brochure te bereiken, dat de partijgenooten opmerkzaam worden op den samenhang der verschillende hun bekende feiten, op de richtingen en opvattingen, hun oorsprong en hun onvolkomenheid; dat zij onze socialistische inzichten zien als iets groeiends, onder veel moeite en strijd groeiend tot steeds beter begrip. Wij wenschen, dat de partijgenooten niet als hun taak beschouwen, zich geschikte leiders te kiezen of ze weg te jagen, maar dat zij zelf zich een klaar inzicht in onzen politieken strijd vormen en zoo zelf de politiek der partij maken. Men zal hieruit begrijpen, waarom naar onze meening congresdebatten en congresresoluties op dit punt meer kwaad dan goed doen, en dat de partij de tegenwoordige moeilijkheden alleen kan overwinnen, als ieder partijgenoot in rustige overweging en waarneming zijn inzichten voortdurend verbetert. Daartoe mee te werken was het doel, dat wij ons stelden, bij het schrijven onzer brochure.

ANT. PANNEKOEK.

Zehlendorf-Berlin, 24 Maart 1907.

FEUILLETON.

„ARBEIDERS"

VAN

ALEXANDER L. KIELLAND.

Vertaling uit het Duitsch

DOOR

H. M.—S.

47)

De kamerheer hief het hoofd weer op en de uitdrukking van zijn gezicht was weer spottend en sarcastisch: „U herinnert me levendig aan mijnheer uw vader, dr. Bermechen. Precies ditzelfde heeft hij eenige uren geleden ook tegen me gezegd: „Je moet bepaald weg! En ik zal zijn raad opvolgen en solliciteeren naar de betrekking van commissaris van politie in Aalesund."

Teleurgesteld ging Johann Bermechen een stap achteruit; hij voelde zich beleedigd. De kamerheer echter trok zijn jas aan om heen te gaan, maar aarzelde alsof hij nog iets wilde zeggen en de dokter begon hem hoe langer hoe zonderlinger te vinden.

Ten laatste keerde Delphin zich op den steiger om en drukte Johann de hand, terwijl hij mompelde:

„Wilt u uw zuster van mij groeten en haar zeggen — haar van mij zeggen —" de rest ging verloren in zooiets als een snik.

In zake de programherziening.

Voorstellen 26-31*a* kunnen zeer waarschijnlijk wel aanleiding geven tot een lange discussie, die echter weinig vruchts belooft. Amsterdam VI is van meening, dat het kwaad hier vooral schuilt in een verwarring van formeele en zakelijke kwesties. De afdeeling beveelt den volgenden gedachtengang aan:

Als het Partijbestuur, onverschillig welke belangrijke zaak op het congres aan de orde wil brengen, mag het *zich* daarover laten voorlichten? — Natuurlijk mag het dat.

Als het nu eenige personen uitnoodigt om gezamenlijk een bepaalde zaak in overweging te nemen en hun meening in een rapport aan het P. B. bloot te leggen, overschrijdt het dan zijn bevoegdheid? Evenmin, moet het antwoord luiden.

Het P. B. mag zijn licht opsteken bij wie het wil, omdat die personen, als zoodanig, in geen enkele betrekking komen te staan tot de partij.

Formeel kan het P. B. dus niet alleen de „Blijde Wereld" uitnoodigen (wat wel een beetje gek is) maar bijv. zelfs De Vooys of Mr. Steinmetz. Dat het P. B. dit waarschijnlijk niet zou doen, vermindert zijn formeele recht daartoe niet.

Moet ieder gereed staan om het P. B. voor te lichten?

De vraag stellen is reeds de grenzenlooze dwaasheid doen uitkomen van de vondst der dienstweigering.

Intusschen, het congres nadert; mag het P. B. dan, nu het blijkbaar tot de meening is gekomen, dat het goed is om de al of niet wenschelijkheid van een herziening van 't program te doen onderzoeken, aan het congres voorstellen tot dat onderzoek te besluiten?

Natuurlijk mag het dat.

Is het dan niet rationeel dat onderzoek aan een commissie op te dragen door het congres aan te wijzen?

Het antwoord kan niet twijfelachtig zijn.

Er is alle reden om op zoodanige voorstellen in te gaan, wijl er volstrekt niet mede uitgesproken wordt, nu niet, dat 't program stellig herziening behoeft, maar wegens den sterk opgekomen *twijfel* aan de juistheid van 't program.

Maar de redactie van het Partijbestuursvoorstel (31) is dan ook niet geheel in orde.

Het vraagt een „besluit" te bevestigen, terwijl er nog geen sprake van eenig besluit kon zijn, wèl van *voorstel* tot „onderzoek".

Voorts wil het een commissie „uitbreiden", terwijl er in 't geheel geen commissie is, die in eenig opzicht tot de partij in betrekkig staat. Er worde een commissie ingesteld. Het is wel niet onwaarschijnlijk, dat de leden, die het P. B. tot diens *persoonlijken* behoeve hebben voorgelicht, in deze congres-commissie worden aangewezen, maar onze voor te stellen vorm is zakelijk en reglementair de eenig juiste.

Amsterdam VI zal dus voorstellen om de punten 26, 27, 28, 29, 30 en 31*a* te doen vervallen en punt 31 (van het P. B.) aldus te lezen:

„Het congres besluite tot benoeming eener commissie, die tot opdracht heeft: (De opdracht precies als is voorgesteld.)

Het congres benoeme een commissie van 15 personen, uit candidaten door de congresleden op te geven."

Ten aanzien van het geheele hoofdstuk J zou de afdeeling alle partijgenooten toch ernstig in overweging willen geven om zich wel driemaal te bedenken voor men zich vertrouwd gaat maken met termen als „dienstweigering", „royement" wegens kritiekvrijheid, „onderwerping" aan partijgezag e.d. Goede tucht is nog wat anders dan de korporaalstok.

Namens afd. Amst. VI.
A. H. GERHARD.

[Slechts een enkel woord wenschen wij naar aanleiding van dit schrijven op te merken. De schrijver behoeft maar even de motiveering der weigerende partijgenooten te lezen, zooals die indertijd in ons blad heeft gestaan, om te zien dat hij de kwestie verkeerd stelt.

Die partijgenooten hebben ze zóó gesteld: het P. B. heeft een daad gedaan waartoe het de bevoegdheid miste en dáárom bedanken wij.

Zooals Amsterdam VI de kwestie stelt, zou de term dienstweigering zeker dwaasheid zijn, ongelukkigerwijs echter is het niet aan deze afdeeling, maar in de eerste plaats aan de weigerende partijgenooten zelf om ze te stellen, en dáárover moet het kongres oordeelen. RED.]

Gemengd Nieuws.

Ontzetting uit de ouderlijke macht. Door de politie te Enschedé werden, krachtens bevelschrift van den officier van justitie te Amsterdam, van een reizend echtpaar, dat met een woonwagen op den Goolkatenweg stond, vijf minderjarige kinderen afgenomen, in verband met de tegen die ouders genomen beschikking, waarbij de hier bedoelde kinderen voorloopig aan de macht hunner ouders worden onttrokken, in afwachting dat beslist zal zijn op een tegen die ouders aanhangige vordering tot ontzetting uit de ouderlijke macht op grond van verwaarloozing der ouderlijke plichten.

Brandstichting. Te Farmsum is de arbeider M. S. gearresteerd, die verdacht wordt brand te hebben willen stichten in de woning van zijn buurman. Hij is ter beschikking van den officier van justitie te Groningen gesteld.

Het mes. Maandagavond ontstond te Maastricht een ernstige vechtpartij tusschen twee dronken lieden, Koenen en Rozen. De eerste gaf daarbij den ander eenige messteken in den rug, waardoor deze levensgevaarlijk gewond werd. De dader is gearresteerd.

Door den drank. *Te Middelburg is Dinsdagmorgen de schoenmaker de Koning in dronken toestand in het kanaal geloopen. Toen hij werd opgehaald bleken de levensgeesten nog niet geweken te zijn, maar de groote hoeveelheid alcohol in zijn lichaam was een belemmering om hem in 't leven te behouden.

Reeds vroeger had deze man getracht door ophanging een einde aan zijn leven te maken.

Neerslachtig.

Cecilia: Voel je je niet enorm neerslachtig, wanneer de hemel met grauwe wolken is overdekt en de regen eentonig neersijpelt op de daken en de schoonheden van het landschap weggevaagd zijn door een weenenden mist?

Kaatje: Ja, je haar gaat er zoo leelijk van uit de krul!

ADVERTENTIËN.

Vakteekenen.

Zelfonderricht voor Ambachtslieden.

118 Voorbeelden met tekst voor **f 1.50** in plaats van **f 6.**

Het voorbereidend **Vakteekenen** voor **Timmerlieden** en **Meubelmakers.** Groote cursus voor onderwijs en zelfoefening door **A. A. DE GROOT,** Leeraar aan de Ambachtsschool te Alkmaar. In portefeuille prijs f 6.— voor slechts f 1.50.

Voor het onderwijs voor eigen oefening niet beter dan deze 118 uitmuntende practische voorbeelden.

Te bekomen bij **D. BOLLE,** Bazaar van Goedkoope Boeken te Rotterdam. Franco na ontvangst Postwissel f 1.50, waarop melden: **Het Vakteekenen.**

Het beste adres voor **PLANTENVETTEN,** zooals: **Palmin, Cocoline** enz., is en blijft:
Internationale Vereeniging tot bevordering der Gezondheid - Ged. Botersloot 107, Rotterdam.
Voorts te bekomen VEGET. CACAO en CHOCOLADE, SPORT- en TAFELBESCHUIT, VRUCHTENTABLETTEN, enz. enz.
Prijscourant gratis op aanvrage. **Coöperaties en Winkeliers rabat.**

Steenwijker Siroopfabriek te STEENWIJK,
verzoekt de aandacht voor hare op de Leeuw. tentoonst. in 1906 bekroonde prima kwaliteiten
Kandijkeuken- en Rietsuikersiropen.

Chemische Fabriek „Excelsior",
A. L. WASSINGTON, Hilversum.

Handel in Peulvruchten
M. SLUIJTER - Enkhuizen.
Verschillende prijzen en kwaliteit
Eenig adres voor groote verbruikers.

MIEDEMA & Co.
FRANKESTRAAT - HAARLEM.

KON. NED. STOOMVERWERIJ
Opgericht 1861.
J. HOEVELS
ROTTERDAM.
CHEMISCHE WASSCHERIJ.
France teezending. France retour.

Eerste Nederlandsche Margarinehandel
SINGEL 13, AMSTERDAM.
BANKET MARGARINE
verpakt in carton per ½ en ¼ kilo resp. 40 en 20 cent.

Voor 50 cents
per week of f 2.- per maand, kan men tot een bedrag besteden van f 20.-. Alle soorten van goederen kunt gij op die manier in uw bezit krijgen; zooals alle soorten Meubelen, Kleeden, Gordijnen, Bedden en Ledikanten, Colbert Costumes vanaf f 12.-, Jacquet Costumes vanaf f 18.-, Moderne Demi-Saisons vanaf f 12.-. Groote keuze in Kinderkleeding. Prachtige sorteering
Mantel-Costumes,
Mantels, Costuumrokken, Blouses, alle soorten Kinderwagens, rieten Sportwagens, enz. enz. Alles tegen concurreerende prijzen verkrijgbaar bij
GEBRS. LOEB
30 - Leliegracht - 30.

voor **f 1.50** in plaats van **f 6.**

Het voorbereidend **Vakteekenen** voor **Timmerlieden** en **Meubelmakers.** Groote cursus voor onderwijs en zelfoefening door **A. A. DE GROOT,** Leeraar aan de Ambachtsschool te Alkmaar. In portefeuille prijs f 6.— voor slechts f 1.50.

Voor het onderwijs voor eigen oefening niet beter dan deze 118 uitmuntende practische voorbeelden.

Te bekomen bij **D. BOLLE,** Bazaar van Goedkoope Boeken te Rotterdam. Franco na ontvangst Postwissel f 1.50, waarop melden: **Het Vakteekenen.**

Steenwijker Siroopfabriek
te STEENWIJK,

verzoekt de aandacht voor hare op de Leeuw. tentoonst. in 1906 bekroonde prima kwaliteiten

Kandijkeuken- en Rietsuikersiropen.

Chemische Fabriek „Excelsior",
A. L. WASSINGTON, Hilversum.

Handel in Peulvruchten
M. SLUIJTER - Enkhuizen.

Verschillende prijzen en kwaliteit

Eenig adres voor groote verbruikers.

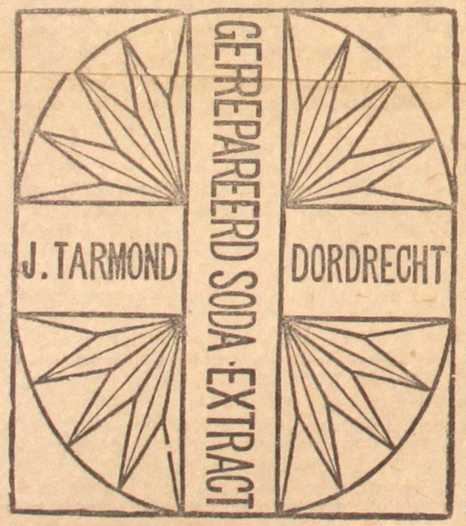
MIEDEMA & Co.
FRANKESTRAAT - HAARLEM.

FABRIKANTEN van

Alcoholvrije Dranken, Boerenjongens, Advocaat, enz. enz.

Onze fabrikaten werden op de Internationale tentoonstelling voor Hygiëne en Industrie te Parijs 1906, bekroond met de GOUDEN MEDAILLE.

Overal verkrijgbaar.

„Sodaline"

van dit gedeponeerd merk is te allen tijde beslist zuiver en onvervalscht. Heeft zich reeds een naam gemaakt. Is zeer billijk in prijs. Speciaal artikel voor groote verbruikers, en groote winkelinrichtingen.

Eens probeeren is altijd gebruiken.

N. V. v/h BAKKER & ZONEN, Zaandam.
Stoom-Winkelzakkenfabriek en Snelpersdrukkerij.

Specialiteit in alle soorten ZAKKEN voor Koloniale waren, Koek, Fruit, enz. Vraagt monsters.

KON. NED. STOOMVERWERIJ
Opgericht 1864.
J. HOEVELS.
ROTTERDAM.
CHEMISCHE WASSCHERIJ.
Franco toezending. Franco retour.

Eerste Nederlandsche Margarinehandel
SINGEL 13, AMSTERDAM.

BANKET MARGARINE

verpakt in carton per ½ en ¼ kilo resp. **40** en **20** cent.

Mentor Margarine met Cadeaux

verpakt in carton per ½ en ¼ kilo resp. **45** en **22½** cent.

Groote verbruikers vraagt onze Speciale Condities.

Prima Blanke Bakkersolie

„EXCELSIOR",
van de
N. V. „Utrechtsche Oliehandel",
Haringvliet 9, te Rotterdam.

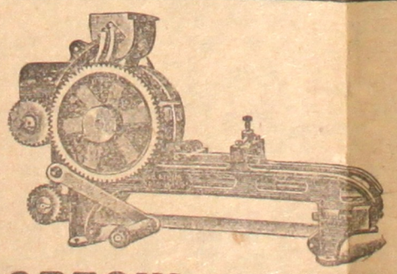
Wordt door de meeste Coöp. Bakkerijen met succes reeds jaren gebruikt.
Prijs en monster gaarne ter beschikking.

STOKHUYZEN's Vruchtenwijnen

zijn BESLIST ZUIVER.

(Bessen-, Frambozen-, Kersen-, Aardbeziën-, Appel- en Meiwijn).

Vraagt uwen winkelier DIT merk.

G. J. BENIER
FABRIKANT
van
Bakkerijwerktuigen
DEN HAAG.
Specialiteit in
SPECULAAS SNIJMACHINES.

soorten van goederen kunt gij op die manier in uw bezit krijgen; zooals alle soorten Meubelen, Kleeden, Gordijnen, Bedden en Ledikanten, Colbert Costumes vanaf f 12.-, Jacquet Costumes vanaf f 18.-, Moderne Demi-Saisons vanaf f 12.-. Groote keuze in Kinderkleeding. Prachtige sorteering

Mantel-Costumes,

Mantels, Costuumrokken, Blouses, alle soorten Kinderwagens, rieten Sportwagens, enz. enz. Alles tegen concurreerende prijzen verkrijgbaar bij

GEBR. S. LOEB
30 - Leliegracht - 30.

Zuivere Kristal- en Patentsoda

waarvan de zakken nevenstaand Fabrieksmerk „V met den Pijl" dragen, zijn gegarandeerd zuiver.

Ook in pakjes van 2½ ons Patentsoda.

VANE & Co.
Zoutkeetsgracht -:- Amsterdam.
SODA- EN ZEEPPOEDERFABRIEK.

DRINKT

GOLDEN THEE
GOLDEN KOFFIE

en gij past onbetwist het **beste** uitspaarsysteem toe.
Vraagt den geïllustreerden catalogus bij Uwen winkelier ter inzage.
ALOM VERKRIJGBAAR.

GEBR. KAMPHUIZEN, Gouda.
Echte Goudsche Sprits,
Siroopwafels en Suikerballen.

IIde Bekroning Int. Bakkerij-Tentoonstelling A'dam 1906.

H.H. Winkeliers en Coöp. Vereenigingen worden vooral attent gemaakt op de **Suikerballen** of **Babbelaars,** een echt volksartikel. **Vraagt prijsopgaaf s. v. p.**

Stoom-Weener-Gistfabriek
P. J. WOUTERLOOD, Schiedam.

Eerste kwaliteit. Billijke prijs.

Electrische Drukkerij „Vooruitgang", Keizersgracht 378, Amsterdam

NEGENDE JAARGANG. WOENSDAG [illegible] OCTOBER 1905. 1e Opblaz. No. 2[illegible]

HET VOLK

DAGBLAD VOOR DE ARBEIDERSPARTIJ

ABONNEMENTSPRIJS: 10 cent per week; f1.30 per 3 maanden bij vooruitbetaling.) Met geïllustreerd weekblad *De Notenkraker* 15 cent per week, f1.95 per 3 maanden (bij vooruitbetaling.) Voor het buitenland abonneert men zich aan de postkantoren, of tegen inzending van het abonnementsbedrag (verhoogd met porto): voor België f2.35; het overige Europa f3.55; Indië en Amerika (bij wekelijksche verzending) f2.85, alles met *De Notenkraker*, daarzonder 65 cent minder. Losse nummers 3 cent

BUREAUX VAN REDAKTIE, ADMINISTRATIE EN EXPEDITIE
KEIZERSGRACHT 378 AMSTERDAM.

Telephoonn. voor de Redaktie 6963, voor Administratie en Expeditie 3267.

ADVERTENTIËN: 1—5 regels 75 cent; elke regel meer 15 cent Ingezonden Mededeelingen 40 cent. Bij abonnementskontrakt speciaal tarief. Aanvraag betrekking, huur, verhuur, enz. tot 5 regels 25 cent. Familieberichten tot 5 regels 30 cent. Iedere regel meer 6 cent (bij vooruitbetaling) — Arbeidersvereenigingen, mits rechtstreeks bij de Administratie advertentiën 7½ cent per regel. Vergaderingen enz. tusschen den tekst 20 cent per regel.
De Notenkraker 20 cent per regel. Reclames 40 cent per regel.

Dit nummer bevat geen Bijblad.

WIE zich nu als kwartaalabonnee opgeeft, ontvangt de in dit kwartaal nog verschijnende nummers **gratis.**

Nieuwjaarswenschen.

Evenals vorige jaren stellen wij ook nu de gelegenheid open Nieuwjaarsgroeten te plaatsen in *Het Volk* van 1 Januari a.s. De kosten bedragen 30 cents per advertentie van 1—5 regels, iedere regel meer 6 cent.

Agenten, Boekhandelaars, enz. gewone condities. Plaatsing alleen bij vooruitbetaling (ook postzegels worden aangenomen). **Is hieraan niet voldaan dan wordt de advertentie niet opgenomen.** Hierop wordt beslist geen uitzondering gemaakt.

Een frappante tegenstelling.

Professor Fabius is tegenwoordig een gevierd Kamerlid. Hij lijkt het alsof men van zijn theorieën niets moet hebben, maar ... men handelt er naar. Men moet zienm et hoeveel godsvrucht de bourgeoisie in den Amsterdamschen Raad aan zijn geheelonthoudings-speeches (onthouding van overheidsbemoeiing) smult. Als het er bij te pas kwam zouden ze tongklappen en lippesmakken.

Professor zit ook in de Provinciale Staten van Noord-Holland en heeft daar een bijna even dankbaar gehoor. Vooral zeer kort geleden, toen hij een mooie speech hield om te betoogen dat de Provincie zich niet moest begeven op het terrein eener melkverordening. In een lijvig rapport, door veeartsen en andere deskundigen samengesteld, was uiteengezet dat het met de verzorging der melk, met het besmettingsgevaar en de verontreiniging der melk in de provincie allertreurigst was gesteld. Sommige bizonderheden deden de haren schier ten berge rijzen en het staat vrijwel vast, dat er b.v. in deze provincie ongeveer geen typhus zijn zou, als er maar geen vuile of besmette

verwees hij plechtig naar een hoogere macht die voor ons leven waakt.

En slaan denzelfden professor gade in den Amsterdamschen Raad bij de voorstellen die wij gemakshalve de zedelijkheidsvoorstellen, van Mr. de Vries, zullen noemen.

Dat het voorschrift tegen de uitstalling van „de zinnelijkheid der jeugd prikkelende" plaatjes de zedelijkheid geen zier verder zal brengen; dat het verbod van N. Malthusiaansche middelen uit te stallen en aan te kondigen, absoluut niets geeft tegen de misdaad der afdrijving; dat het verbod der speelhuizen zooals dat luidt hoogst gemakkelijk te ontduiken is en daaardoor eerder een bevordering dan een belemmering van de speelhuizen zijn zal — het moest vrijwel worden toegegeven.

Zedelijkheid bij de wet opgelegd — ieder en vooral de heeren die anders zoo bij de hand zijn om de machteloosheid der wet te bepleiten, moest het voelen.

Maar de heeren waren nu plotseling heelemaal niet meer afkeerig van de keuromanie, toegepast op iets dat in wezen niet te keuren valt, zoodat men zich bepalen moest tot de uiterlijke aanhangsels, waardoor men niets bereiken kan dan wat uiterlijken schijn. Toch streden ze met ware geestdrift voor deze keuromanie, die ze elders, waar het reëele en voor uitvoering althans tot op zekere hoogte vatbare keuring van de melk gold, zoo vinnig bestreden.

Dat heeft den naam van man uit één stuk, e[illegible] is ten slotte niets dan een inist afgietse[illegible] heele bourgeoisie die durft waar het schijn er terugdeinst waar het iets wezenlijks betreft.

Een zonderlinge uitlating.

In het blaadje „Vergeet mij niet", uitgegeven onder redaktie van partijgenoot ds. F. Reitsma te Noordwolde (Fr.), vinden wij een blijkbaar door Reitsma zelf gegeven verslag van een lidmatenbijeenkomst der Herv. gemeente te Noordwolde.

Daar werd gesproken over de oorzaken van het geringe kerkelijke leven. Als een van de oorzaken daarvan noemde Reitsma de geest van het openbaar lager onderwijs daar ter plaatse en hij komt tot deze konklusie:

> Ik sta tegenwoordig, tengevolge van al wat ik in dit opzicht hier heb ondervonden, veel dichter met mijn sympathie bij een school met den bijbel. De schaduwzijde daarvan is echter weer, dat ze de maatschappelijk-konservatieve, de anti-revolutionaire richting bevordert.

Nu is dit alles gebeurd in een lidmatenvergadering der Ned. Herv. gemeente en als zoodanig hebben wij er weinig mede te maken. Maar, ds. Reitsma is partijgenoot en dat maakt het geval toch bedenkelijk. Want de S. D. A. P. is vóór de openbare neutrale school en wij eischen dat niemand aan zijn kinderen op school godsdienstonderwijs zie opgedrongen. Onder godsdienstvrijheid moet ook worden verstaan de vrijheid om geen godsdienst aan te hangen.

Waarom wij uit het Partijbestuur treden.

Partijgenooten!

Tot ons groot leedwezen en niet dan na rijp beraad namen wij het besluit, als lid van het Partijbestuur te bedanken. Wij gevoelen ons verplicht, van deze daad ten spoedigste aan de gansche Partij rekenschap af te leggen.

Gij allen weet, partijgenooten, in welken jammerlijken toestand onze Partij op dit oogenblik verkeert. Instede van eendracht en strijdlust, vieren tweedracht en moedeloosheid hoogtij. De oorzaak is u ook bekend.

Uit de kleine minderheid, waarmede de Partij eenlang te worstelen heeft gehad, is voortgekomen de zoogenaamde „Tribune"-groep, die in den laatsten tijd driester dan ooit het hoofd heeft opgestoken. Al onze kongressen zijn in de laatste jaren bedorven door [illegible] van het Marxisme" onder welke zekere partijgenooten de overgroote meerderheid en hare leiding voortdurend — en welke zwakke gronden! — beschuldigden van beginselverzaking, gevaarlijk opportunisme, burgerlijkheid enz. In Haarlem werd schijnbaar de strijd bijgelegd, na de aanneming eener motie, waarin het recht van kritiek natuurlijk werd erkend, doch werd gevorderd een kameraadschappelijke toon en inachtneming van het juiste tijdstip om te kritiseeren. Een deel der oppositie groeg zich hiermede in overeenstemming. Toch werd weer het kongres te Arnhem bedorven voor tweederde, veroorzaakt door de oprichting der „Tribune". De Partij verdroeg dat alles met engelengeduld, ofschoon de tegenpartij, de bourgeoisie, er een dankbaar gebruik van maakte.

Doch in de laatste maanden liep alles de spuigaten uit. De drie redakteuren van genoemd blad (en hunne allernaaste geestverwanten), een blad, niet door de Partij te kontroleeren op organisatorische wijze, bestookten de partij en haar erkende leiders op de heftigste wijze.

In buiten- en binnenland worden wij be-

onvoldoende en spoorde aan op intrekking van elke voorwaarde, aan de tegemoetkoming verbonden.

Ondanks herhaald aandringen, ten slotte ontaardend in een vernederend en weerzinwekkend gesmeek van de meerderheid der Partijbestuurders, waartegen ondergeteekenden terstond protesteerden, weigerden de partijgenooten, die in groote overtreding waren, zelfs het slot der verklaring weg te nemen. Vooral de toelichting, als voorbeeld, maakte deze zoo bedenkelijk. Troelstra, tot bloedens toe gesard en aangevallen als een weetniet en Don Quichot, enz., mocht niet in Amsterdam III optreden om zijn belagers tot de orde te roepen, ofschoon het voor hem een voorwaarde was om zich weer te laten kandideeren. Op herhaalde vragen zeiden Wijnkoop c.s. ondubbelzinnig, dat het hun niet genoeg zou zijn om in de afdeeling van de vrijheid van het woord gebruik te maken om zich te verdedigen of Troelstra opnieuw aan te vallen, maar dat ze zich alsdan de volle vrijheid zouden voorbehouden om in de „Tribune" van voren af aan te beginnen! Zij waren niet genegen, ook de verklaring op te nemen, dat zij nieuwe aanvallen op partijgenooten en personen zouden trachten te voorkomen of teweren, wilden niet erkennen dat zij de Haarlemsche motie hadden overtreden, enz.

Toch aarzelde nog de meerderheid — van vijf leden! — om deze schijnbeweging af te wijzen en bleef de Partij 8 dagen in onzekerheid.

Daarna werd echter iets anders gedaan. De staart der bovenbedoelde verklaring werd gewijzigd en luidt nu aldus (aanvallen op personen en organen der Partij zullen worden nagelaten, in de onderstelling): „dat het Partijbestuur zal weten te voorkomen of te doen voorkomen, dat tegen ons- (bl. de *Tribune*-redakteuren) [illegible] op onorganisatorische en persoonlijke wijze".

Nu hebben Wijnkoop c.s. uitdrukkelijk verklaard (volgens hun eigen notulen), dat Troelstra in Amsterdam III tegen personen en „onorganisatorisch" was opgetreden en had beloofd (nl. volgens zijn bekend schrijven) op te treden. Let dus wel: als Troelstra in de afdeeling die hem afvaardigde en weer wil afvaardigen naar de Kamer, zich verweren wil tegen eenige bestuurders, die hem grof persoonlijk en smalend aanvielen, dan zou het P. B. dat moeten voorkomen of doen ophouden, en anders begint het lieve leven in *De Tribune* toch opnieuw!

De meerderheid — thans de kleinst denkbare — achtte deze verklaring alsnu bevredigend en besloot de zaak zoo te laten!

Aarzelde de tweede ondergeteekende reeds na de eerste weifeling van het P. B. of hij langer mede de verantwoordelijkheid voor deze houding kon aanvaarden, na de tweede lezing der „verklaring" was het beiden onmogelijk. Zij zouden mede verantwoordelijk zijn òf voor iets onmogelijks òf voor beulswerk, bestaande in het terechtzetten van partijgenooten, die het zouden wagen, zich na grievende bejegening te verweren

de gelegenheid open Nieuwjaarsgroeten te plaatsen in *Het Volk* van 1 Januari a.s. De kosten bedragen 30 cents per advertentie van 1—5 regels, iedere regel meer 6 cent.

Agenten, Boekhandelaars, enz. gewone condities. Plaatsing alleen bij vooruitbetaling (ook postzegels worden aangenomen). **Is hieraan niet voldaan dan wordt de advertentie niet opgenomen.** Hierop wordt beslist geen uitzondering gemaakt.

Een frappante tegenstelling.

Professor Fabius is tegenwoordig een bevriend [illegible] ei lijkt het alsof men van zijn theorieën niets moet hebben, maar ... men handelt er naar. Men moet zienm et hoeveel godsvrucht de bourgeoisie in den Amsterdamschen Raad aan zijn geheelonthoudings-speeches (onthouding van overheidsbemoeiing) smult. Als het er bij te pas kwam zouden ze tongklappen en lippesmakken.

Professor zit ook in de Provinciale Staten van Noord-Holland en heeft daar een bijna even dankbaar gehoor. Vooral zeer kort geleden, toen hij een mooie speech hield om te betoogen dat de Provincie zich niet moest begeven op het terrein eener melkverordening. In een lijvig rapport, door veeartsen en andere deskundigen samengesteld, was uiteengezet dat het met de verzorging der melk, met het besmettingsgevaar en de verontreiniging der melk in de provincie allertreurigst was gesteld. Sommige bizonderheden deden de haren schier ten berge rijzen en het staat vrijwel vast, dat er b.v. in deze provincie ongeveer geen typhus zijn zou, als er maar geen vuile of besmette melk was.

Het voorstel was nu een melkverordening te maken waarin ten eenen deele voorlichtend en helpend, ten anderen deele dwingend zou worden opgetreden.

En daartegen nu trad professor Fabius in 't krijt. Hij donderde van zijn Christelijk-Manchesteriaanschen Olympus tegen de keuromanie, tegen de zucht om alles te onderzoeken en te keuren en toen hij moest antwoorden op de vraag: wat dan? zijn zal — het moest vrijwel worden toegegeven.

Zedelijkheid bij de wet opgelegd — ieder en vooral de heeren die anders zoo bij de hand zijn om de machteloosheid der wet te bepleiten, moest het voelen.

Maar de heeren waren nu plotseling heelemaal niet meer afkeerig van de keuromanie, toegepast op iets dat in wezen niet te keuren valt, zoodat men zich bepalen moest tot de uiterlijke aanhangsels, waardoor men niets bereiken kan dan wat uiterlijken schijn. Toch streden ze met ware geestdrift voor deze keuromanie, die ze elders, waar het reëele en voor uitvoering althans tot op zekere hoogte vatbare keuring van de melk gold, zoo vinnig bestreden.

Dat heeft den naam van man uit één stuk, e[illegible] is ten slotte niets dan een inlat afgeleve[illegible] heele bourgeoisie die durft waar het schijn e[illegible] terugdeinst waar het iets wezenlijks betreft.

Een zonderlinge uitlating.

In het blaadje „Vergeet mij niet", uitgegeven onder redaktie van partijgenoot ds. F. Reitsma te Noordwolde (Fr.), vinden wij een blijkbaar door Reitsma zelf gegeven verslag van een lidmatenbijeenkomst der Herv. gemeente te Noordwolde.

Daar werd gesproken over de oorzaken van het geringe kerkelijke leven. Als een van de oorzaken daarvan noemde Reitsma de geest van het openbaar lager onderwijs daar ter plaatse en hij komt tot deze konklusie:

> Ik sta tegenwoordig, tengevolge van al wat ik in dit opzicht hier heb ondervonden, veel dichter met mijn sympathie bij een school met den bijbel. De schaduwzijde daarvan is echter weer, dat ze de maatschappelijk-konservatieve, de anti-revolutionaire richting bevordert.

Daarom komt ds. Reitsma tot de konklusie in een volgende vergadering eens te overwegen in hoever ze, ook door adressen aan den raad, te Noordwolde een openbare school zal kunnen krijgen, doortrokken van sympathie voor den godsdienst.

Den godsdienst, daaronder verstaat ds. Reitsma natuurlijk zijn godsdienst. Trouwens, zijn sympathie voor de school met den bijbel zegt wel duidelijk wat hij wil.

Partijgenooten!

Tot ons groot leedwezen en niet dan na rijp beraad namen wij het besluit, als lid van het Partijbestuur te bedanken. Wij gevoelen ons verplicht, van deze daad ten spoedigste aan de gansche Partij rekenschap af te leggen.

Gij allen weet, partijgenooten, in welken jammerlijken toestand onze Partij op dit oogenblik verkeert. Instede van eendracht en strijdlust, vieren tweedracht en moedeloosheid heden ten dage. De oorzaak is u ook bekend. Uit de kleine minderheid, waarmede de Partij reeds langen tijd te worstelen heeft gehad, is voortgekomen de zoogenaamde „Tribune"-groep, die in den laatsten tijd driester dan ooit het hoofd heeft opgestoken. Al onze kongressen zijn in de laatste jaren bedorven door [illegible] van het „Marxisme", onder welke zekere partijgenooten de overgroote meerderheid en hare leiding voortdurend — en welke zwakke gronden! — beschuldigden van beginselverzaking, gevaarlijk opportunisme, burgerlijkheid enz. In Haarlem werd schijnbaar de strijd bijgelegd, na de aanneming eener motie, waarin het recht van kritiek natuurlijk werd erkend, doch werd gevorderd een kameraadschappelijke toon en inachtneming van het juiste tijdstip om te kritiseeren. Een deel der oppositie gedroeg zich hiermede in overeenstemming. Toch werd weer het kongres te Arnhem bedorven voor tweederde, veroorzaakt door de oprichting der „Tribune". De Partij verdroeg dat alles met engelengeduld, ofschoon de tegenpartij, de bourgeoisie, er een dankbaar gebruik van maakte.

Doch in de laatste maanden liep alles de spuigaten uit. De drie redakteuren van genoemd blad (en hunne allernaaste geestverwanten), een blad, niet door de Partij te kontroleeren op organisatorische wijze, bestookten de partij en haar erkende leiders op de heftigste wijze.

In buiten- en binnenland worden wij belasterd als in sommige omstandigheden „linkervleugel van een liberaal blok", als bekrompen kleinburgers, enz., en in de openbare lichamen wordt ons werken verlamd en verzwakt op onverantwoordelijke wijze.

Het Partijbestuur greep in, maar wat is het resultaat?

Eerst, in de conferentie met de „Tribune"-redakteuren op 12 December, kwam hunnerzijds een verklaring, die in den aanvang iets belooft, doch is voorzien van een staart, een „onderstelling", die alles in het onzekere laat. Algemeen achtte het P. B. deze verklaring van de vrijheid van het woord gebruik te maken om zich te verdedigen of Troelstra opnieuw aan te vallen, maar dat ze zich alsdan de volle vrijheid zouden voorbehouden om in de „Tribune" van voren af aan te beginnen! Zij waren niet genegen, ook de verklaring op te nemen, dat zij nieuwe aanvallen op partijgenooten en personen zouden trachten te voorkomen of te weren, wilden niet erkennen dat zij de Haarlemsche motie hadden overtreden, enz.

Toch aarzelde nog de meerderheid — van vijf leden! — om deze schijnbeweging af te wijzen en bleef de Partij 8 dagen in onzekerheid.

Daarna werd echter iets anders gedaan. De staart der bovenbedoelde verklaring werd gewijzigd en luidt nu aldus (aanvallen op personen en organen der Partij zullen worden nagelaten, in de onderstelling): „dat het Partijbestuur zal weten te voorkomen of te doen verhinderen, dat tegen ons — (bl. de *Tribune*-redakteuren) — wordt opgetreden op onorganisatorische en persoonlijke wijze".

Nu hebben Wijnkoop c.s. uitdrukkelijk verklaard (volgens hun eigen notulen), dat Troelstra in Amsterdam III tegen personen en „onorganisatorisch" was opgetreden en had beloofd (nl. volgens zijn bekend schrijven) op te treden. Let dus wel: als Troelstra in de afdeeling die hem afvaardigde en weer wil afvaardigen naar de Kamer, zich verweren wil tegen eenige bestuurders, die hem grof persoonlijk en smalend aanvielen, dan zou het P. B. dat moeten voorkomen of doen ophouden, en anders begint het lieve leven in *De Tribune* toch opnieuw!

De meerderheid — thans de kleinst denkbare — achtte deze verklaring alsnu bevredigend en besloot de zaak zoo te laten!

Aarzelde de tweede ondergeteekende reeds na de eerste weifeling van het P. B. of hij langer mede de verantwoordelijkheid voor deze houding kon aanvaarden, na de tweede lezing der „verklaring" was het beiden onmogelijk. Zij zouden mede verantwoordelijk zijn òf voor iets onmogelijks òf voor beulswerk, bestaande in het terechtzetten van partijgenooten, die het zouden wagen, zich na grievende bejegening te verweren en de bestuurders eener afdeeling daarover aan te vallen.

Ondergeteekenden kunnen daartoe geen vrijheid vinden!

Een voorstel om een buitengewoon kongres te beleggen, werd verworpen. Zelfs werd verworpen om door publiceering der notulen de Partij eenigszins volledige inzage te verleenen van hetgeen geschiedde. Ondergeteekenden zouden nu straks — overeenkomstig met het besluit van het P. B. — een manifest van verzoening, aan u mede moeten onderteekenen, waarvan de gansche strekking een onwaarheid of een misleiding moet zijn.

FEUILLETON.

VANG-ARMEN.

Verhaal uit Californië,

door

FRANK NORRIS.

(Vertaling van Jo Arenberg.)

68)

— Wat een treurspel! Wat een treurspel! zei Cedarquist. Lyman een schurk, Harran vermoord — en nu dit; en dat alles in zoo korten tijd — alles tegelijk, zou men bijna kunnen zeggen.

— Als hij er maar van gestorven was, zei Presley, maar dit is hij helaas niet.

— Waarom helaas?

— Ik vrees, eerlijk gezegd, dat zijn geestvermogens erdoor gekrenkt zijn. Hij is gebroken. O, u moest hem zien. Een schuifelende, gebogen, bevende grijsaard, al bijna kindsch. Den heelen dag zit hij in de eetkamer, papieren te sorteeren, dicht te binden, ze weer open te maken, ze vergetend — verward, stamelend en wriemelend. Aan tafel vergeet hij soms te eten. En dan luistert hij vol angst naar de treinen, die bij de Long Trestle voorbij rijden. Dan bukt hij het hoofd alsof hij bang is dat hem iets zal treffen en heft het niet weer op voor de trein is verdwenen. Hij schijnt een angstigen schrik voor den Spoorweg te hebben gekregen.

— Maar nu zal hij Los Muertos moeten verlaten?

— Ja, ze moeten allemaal weg. Ze hebben nog veertien dagen. Zij en de weinige pachters, die nog op Los Muertos waren. Dat is een van de dingen, die mij hier naar de stad brengen. Het gezin van een der mannen, die gedood zijn — Hooven was zijn naam — is hier naar de stad gekomen om werk te zoeken. Ik vrees dat zij in een ellendigen toestand verkeeren, tenzij zij wonderbaar gelukkig zijn geweest en ik tracht ze op te sporen om ze te helpen. En dan ga ik heen. Ik ben tevens hier gekomen om u te vragen of u mij niet met een van uw stoombooten de reis wilt laten meemaken. De dokter zegt, dat een zeereis goed voor mij zou zijn.

— Welzeker, Pres, verklaarde Cedarquist. Maar het spijt mij dat je daarvoor weg moet. Wij hadden gehoopt dat je dezen winter met ons naar buiten zoudt gaan.

Presley schudde het hoofd.

— Neen, ik moet heengaan. Zelfs al was ik volkomen gezond, dan zou ik niet in Californië kunnen blijven. Als u mij bij een van uw kapiteins zoudt kunnen introduceeren —

— Met genoegen. Wanneer wil je vertrekken? Misschien zal je eenige weken moeten wachten. Onze eerste boot vertrekt aan het einde van deze maand.

— Dat is uitstekend, mijnheer. Ik dank u hartelijk.

— En, Pres, de Spoorweg heeft dus bezit genomen van de meeste hoeven?

— Van alle. De Bond is naar den kelder gegaan zoodra Magnus genoodzaakt was zijn ontslag te nemen. Toen bood de Spoorweg den landbouwers hun eigen grond in huur aan, en omdat de prijs nominaal — bijna niets was — hebben velen de kans aangegrepen om zich te redden. En eenmaal het huurcontract teekenend, erkenden zij het eigendomsrecht van de Maatschappij. Maar de Spoorweg wilde Magnus niet verhuren. S. Behrman neemt nu binnen eenige weken bezit van Los Muertos.

— Ongetwijfeld heeft de Spoorweg hem de bezitting als belooning voor bewezen diensten gegeven.

— Ongetwijfeld, zei Presley vermoeid.

Hij stond op om heen te gaan.

— Wat doe e Vrijdagavond? vroeg Cedarquist. Wil je dan bij ons dineeren? De meisjes gaan den volgenden Maandag naar buiten en je zult ze stellig in langen tijd niet zien als je die zeereis gaat maken.

— Ik vrees dat ik heel saai gezelschap zal zijn, mijnheer, ik ben suf, vervelend. Ik ben als een uurwerk met een gebroken veer.

— Niet gebroken, Pres, mijn jongen, alleen maar afgeloopen. Wij zullen trachten je weer op te winden. Kunnen wij je dus verwachten? Wij dineeren om zeven uur.

— Best, mijnheer. Dus tot Vrijdag zeven uur.

Op straat gekomen, zond hij zijn reistasch met een kruier naar zijn club en begaf zich naar mevrouw Hoovens adres, dat hij met veel moeite in Bonneville te weten was gekomen.

Het huis, waarheen Presley ging, was een goedkoop, maar vrij goed klein hotel bij de electrische centrale. Hij vroeg naar mevrouw Hooven.

De waardin herinnerde zich de Hoovens uitstekend.

— Duitsche vrouw, met een klein meisje en een groote dochter. Het oudste meisje zag er aardig uit. Zeker herinner ik ze mij, maar zij zijn niet meer hier. Ze zijn een week geleden vertrokken — ze waren mij een week huur schuldig — m'neer, ik kan het niet missen —

— Weet u niet waarheen zij zijn gegaan? Hebt u gehoord waarheen zij hun koffer geadresseerd hebben?

— O ja, hun koffer! schreeuwde de vrouw met een vuurrood gezicht en haar vuisten in haar zijden. Hun koffer — die is hier! Wat wil je daarvan? Dien houd ik tot ik mijn geld heb. Wat blief je? Wat wou je?

Ontmoedigd keerde Presley zich om. Zijn angst was maar al te gegrond geweest. Zeven dagen hadden de Hoovens zonder geld geleefd. Een week! Hij rilde bij de gedachte. Waar waren zij thans? Waar hadden zij vannacht geslapen? Waar hadden zij vanmorgen ontbeten? Was er vanmorgen wel een ontbijt geweest? Was er vannacht wel een bed voor hen geweest? Wat was er van hen geworden in die vreeselijke stad? Waarheen had de eb der straten hen gedreven?

Acht dagen lang zocht hij onvermoeid in de straten der stad, doch tevergeefs.....

(*Wordt vervolgd.*)

Wij *kunnen* daaraan niet meedoen. Door de onverklaarbare slapheid en het gebrek aan doortastendheid van eenige Partijbestuurders (natuurlijk nog niet gesproken van die leden, wier sympathieën nu eenmaal zitten aan de zijde der z.g. „Marxisten"), die eerst in organisatie en pers het hunne deden om de gemoederen op te winden, doch later voor de konsekwentiën hunner daden terugdeinsden, gaan wij het Paaschcongres en het verkiezingsjaar 1909 in met elementen, die wroeten in eigen boezem der Partij.

„Vooral in de verkiezingen", maar nu noodgedwongen, uit vrees voor royement, beloven de *Tribune*-redacteurs een houding aan te nemen, die ze ook al beloofden in No. 1 van *De Tribune* en later herhaalden, blijkbaar om zich er niet aan te houden, en in een „onderstelling", die een *voorwaarde* is, wat uit de toelichting duidelijk blijkt.

Wij zien in een en ander den duidelijken toeleg van deze thans nog kleine minderheid om, voor een oogenblik retireerend, na de geringste aanleiding weer met hun onzalig werk te beginnen en in elk geval voort te agiteeren tot zij sterk genoeg zullen zijn om de partij naar hun hand te zetten.

Slechts een krachtige en eensgezinde leiding der partij kan dezen toeleg voorkomen, en daar deze in het huidig P. B. ten eenenmale blijkt te ontbreken, konden ondergeteekenden hun functie niet langer met vrucht waarnemen.

W. P. G. Helsdingen.
J. H. Schaper.

Den Haag, 21 Dec. '08.

Morgen zal door mij tegenover dit stuk, het standpunt van het P. B. worden uiteengezet.

Voorz. P. B.

Buitenland.

Sluiting.

Koning Edward heeft gisteren de najaarszitting van het Engelsche parlement gesloten met een rede, waarin hij verklaarde, dat de betrekkingen met de buitenlandsche mogendheden nog steeds van vriendschappelijken aard zijn.

In het afgeloopen jaar werden er met andere staten verschillende overeenkomsten gesloten, welke door de wegneming van aanleidingen tot geschillen, moeten strekken tot bevestiging van den vrede.

Wat den Balkan betreft, sprak de koning de hoop uit, dat de wijze en verzoenlijke raadgevingen zullen worden gevolgd en dat men tot een vriendschappelijke schikking zal komen met medewerking van alle mogendheden, die het verdrag van Berlijn hebben onderteekend.

De Engelsche zeemacht wordt voortdurend op hoog peil gehouden en de reorganisatie van de legermacht maakt goede vorderingen.

Verder sprak de koning zijn leedwezen uit over het mislukken van de drank- en onderwijswetten.

In deze sluitingsrede klinkt het oude geluid: wie den vrede wil, ruste zich ten oorlog. Kapitalistische Kerstmis-moraal!

In de Engelsche politieke wereld is het erigzins donker.

Tusschen de beide deelen van het parlement. Het Lagerhuis, door een vrij algemeen kiesrecht gekozen, neemt liberale wetten aan en het Hoogerhuis, samengesteld uit den adel en de hooge geestelijkheid, verwerpt of verslechtert ze. Dat geeft botsingen en daarbij gaat het allerminst malsch toe. Nu weer heeft minister Lloyd George te Liverpool een redevoering gehouden, waarin hij het Hoogerhuis scherp aanviel. Den konservatieven leider van dat Huis noemde hij spottend Koning Landsdown en hij vervolgde: Wij willen Koning Landsdown niet langer volgen en wij zullen zijn troon omverwerpen.

Houden deze woorden verband met een eenigszins duister bericht, dat Reuter uit Londen seint? Het luidt:

„De koning heeft een koninklijke commissie benoemd tot onderzoek van de aangenomen of voorgestelde plannen om aan door het volk gekozen lichamen een volslagen vertegenwoordigend karakter te geven."

De jeugdorganisatie in Duitschland. Ter uitvoering der besluiten van den partijdag te Neurenberg en het vakbewegingscongres te Hamburg is een centraal bureau gevormd voor de opvoeding der arbeidersjeugd. Het is samengesteld uit vertegenwoordigers van het partijbestuur, het vakverbond, en de jeugdige arbeiders zelven. Door middel van plaatselijke comité's zal het bureau zijn werk doen. Er zal, met Januari te beginnen, een 14-daagsch orgaan voor de jeugd worden uitgegeven, onder redactie van Karl Korn. Het adres is: Fr. Elbert, Berlin S. W. 68, Lindenstrasse 69.

Vakbeweging.

BINNENLAND.

De uitsluiting te Goirle geëindigd. De vergadering der uitgesloten Goirlesche wevers heeft met overgroote meerderheid de laatste voorstellen der vier fabrikanten aangenomen, waarmee de uitsluiting geëindigd is.

Afgewezen. Men schrijft ons:

Zooals wij de vorige week hebben gemeld, had de direktie van de Stoom-Beijersch Bierbrouwerij te Hengelo bezwaar gemaakt met onzen partijgenoot Kruit over afdeelingsvoorstellen te confereeren. Ze zou echter te allen tijde met de door de afdeeling gekozen commissie uit haar eigen personeel de belangen van haar werklieden willen bespreken.

De commissie is nu ter conferentie geweest en... afgewezen. Voor de loonen enz. werd zij naar den patroonsbond verwezen. De directie kon alleen de w e r k z a a m h e d e n der brouwerij bespreken enz. enz.

De directie gaf verder te verstaan, dat, als de commissie naar den patroonsbond schreef, zij dan ook een boekje zou losdoen, want zij had werklieden die teveel verdienden.

Men kan nu wel snappen, waarom de heeren met „derden" niet wilden overleggen.

Wat te zeggen van deze patroons die een eenmaal goedgevonden overeenkomst ongemotiveerd verbreken? Met het wegdrukken van „haar eigen personeel" zullen de heeren nog niet klaar zijn.

Om het arbeidscontract. Te Dordrecht was door de behangerspatroons aan de werklieden een overeenkomst aangeboden, die voor de gezellen onaannemelijk was. Op een door de afdeeling van den Meubelmakers- en Behangersbond ingediend tegen-ontwerp kwam het antwoord dat wijzigingen niet aanvaard konden worden en dat vastgehouden werd aan den datum van inlevering, nl. 19 December. Door tusschenkomst van het hoofdbestuur echter is uitstel van teekening toegestaan en is tevens het verzoek om een conferentie ingewilligd.

Spoor- en Tramwegpersoneel. De Rotterdamsche vereeniging van trampersoneel „Volharding", die zich onlangs afscheidde van de Bond van Electrisch Tramwegpersoneel, heeft zich aangesloten bij de Ned. Ver. v. Spoor- en Tramwegpersoneel.

„Mercurius". Ook deze Nationale Bond van Handels- en Kantoorbedienden houdt op Tweeden Kerstdag een buitengewone bondsvergadering te Amsterdam in Krasnapolsky.

Handelspersoneel. De Alg. Ned. Bond van Handelspersoneel houdt Zondagmorgen 10½ uur in de Geelvinck te Amsterdam zijn 4de ledenvergadering.

„De Christelijke Vakbeweging." Van de hand van Jan van den Tempel, 2e secretaris van het Vakverbond, zal bij Wakker & Co. een dubbeltjesbrochure verschijnen over „De Christelijke Vakbeweging, haar wezen, omvang en ontwikkeling". De brochure komt in de laatste week van dit jaar gereed.

Uit de Partij.

Vergadering van het Partijbestuur.

Volgens besluit van de voorgaande vergade-

Door deze wijziging luidde de verklaring der „Tribune"-redacteuren als volgt:

„Wat de vraag betreft omtrent onze door het P. B. genoemde aanvallen op organen en personen in de partij — daargelaten of en hoe die in het verleden waren — willen wij het P. B. gaarne de verzekering geven, dat wij als goede partijgenooten, trouwens in overeenstemming met de aanvankelijke verklaringen door onze redactie reeds in de „Tribune" afgelegd, in het vervolg en vooral gedurende de aanstaande verkiezingen ons van aanvallen op partijorganen of partijgenooten zullen weten te onthouden, in de veronderstelling, dat het P. B. zal weten te voorkomen of te doen ophouden, dat tegen ons wordt opgetreden op onorganisatorische en persoonlijke wijze."

In de discussie, die hierop volgde, ging het in hoofdzaak over de vraag: in hoeverre wordt door deze wijziging de ongunstige indruk, die de laatste zinsnede van de oorspronkelijke verklaring maakte, weggenomen of althans verzwakt, m.a.w., maakte deze wijziging de geheele verklaring bevredigend in dien zin, dat verwacht kon worden, dat de verhoudingen in de partij beter zouden worden.

Een deel van het P. B. beantwoordde deze vraag bevestigend en wees er op hoe de verklaring zich thans aansloot aan hetgeen het P. B. als zijn taak erkende.

Voor een ander deel bleef de verklaring, hoewel gewijzigd, onaannemelijk. Men bleef er in zien een voorwaarde, die vooral in verband met de toelichting in de vorige bijeenkomst gegeven, niet aanvaard kon worden.

Een belangrijke overweging voor het P. B. was deze, dat het P. B. zich geplaatst heeft op den grondslag der Utrechtsche en Haarlemsche resoluties, dat het de vrijheid van kritiek heeft te handhaven, dat het echter tot zijn taak behoort op te treden, indien de grenzen, in deze motie gesteld, worden overschreden. Deze overschrijding had volgens het inzicht van het P. B. hier plaats gehad, het P. B. was opgetreden en de werking van de hierboven gepubliceerde verklaring behoorde nu te worden afgewacht. Bovendien werd in de discussie opgemerkt, dat, waar de partijgenooten van de „Tribune" zich zelf thans, blijkens hun laatste schrijven, wilden onderwerpen aan den regel, dat kritiek op leidende organen en personen thuis behoort in de organisatie, in de afdeeling, de federatie, op het congres en in het partijorgaan, de reden voor een voorstel tot royement vervallen was.

Ook werd het denkbeeld opgeworpen, dat het P. B. toch zou overgaan tot de bijeenroeping van een buitengewoon congres. Op dit congres kon dan de geheele partij beslissen, of de gewijzigde verklaring der „Tribune"-redacteuren voldoende werd geacht om hen in de partij te laten, of dat zij uit de partij behoorden te gaan.

Hiertegen werd opgemerkt, dat het P.B. zelf nu te beslissen had, of het de verklaring al dan niet voldoende achtte. Schreef het P.B. een buitengewoon congres uit, dan diende het dit alleen te doen, wanneer het de verkregen verklaringen van „Tribune"-redactie niet aannemelijk achtte en royement dezer drie partijgenooten aan de orde moest stellen.

Het resultaat der discussies was, dat er gestemd werd over de vraag: een buitengewoon Congres of niet? Werd tot het uitschrijven van een buitengewoon Congres besloten, dan zou in de tweede plaats worden uitgemaakt, of op dit congres het P. B. het royement aan de orde zou stellen, of wel het congres zou laten oordeelen over het al of niet voldoende der gegeven verklaring.

Het P. B. verwierp het voorstel tot het houden van een buitengewoon congres.

Nadat deze beslissing gevallen was, werd besloten om naast het resumé van deze P. B.-vergadering een manifest aan de partijgenooten te richten ten einde de beteekenis van dit besluit uiteen te zetten en een beroep op alle partijgenooten te doen om op den grondslag der Haarlemsche resolutie weer eendrachtig saam te werken.

De partijsecretaris,
Van Kuijkhof.

Amst., 21 Dec. '08.

* * *

binnenstoomde, stonden zeker 400 menschen, meest leden van den Boerenbond, voor het station. Van Vorst kwam niet mee; wel drie andere partijgenooten. Inoptocht ging het door de stad, omstuwd door een steeds grooter wordende menschenmassa. Toen een café binnen, waar in een half uur onze geheele voorraad *Voorvechters*, 300 stuks, plus 300 bijvoegsels, was verkocht. Hadden wij nog 300 stuks gehad, zij zouden ook verkocht zijn. Er werd gevochten om een blad te bemachtigen; voor 12 en 18 centen werden de bladen onderling verkocht, doch ook 30 cent en zelfs een mark (60 cent) werd geboden.

Het verbod van den bisschop is voor ons dus wel een reuzenpropaganda geweest.

Het bijvoegsel was een overdruk van een plaat van *De Notenkraker* van de vorige week, „Dompers", nu met bovenschrift: „De laatste troef van Limburgs geestelijkheid" en als onderschrift: „Wee uwer, als gij het waagt *De Voorvechter* te lezen; wij weigeren u de absolutie".

Een nieuwe afdeeling. Men schrijft ons uit Ouderkerk:

Na de rede van Duijs op 14 December in een door de afd. Watergraafsmeer te Ouderkerk aan den Amstel belegde vergadering werd des avonds in beginsel besloten tot de oprichting eener afdeeling Ouder- en Nieuwer-Amstel der S. D. A. P. De afdeeling is nu Zondag definitief tot stand gekomen met een ledental van 9, waaronder twee vrouwen. Het bestuur is samengesteld als volgt: G. Eekhof, voorzitter; R. Brink (Nieuwer-Amstel, Amsteldijk D 66 R), secretaris-penningmeester en A. Zeeman.

Op de eerstkomende huishoudelijke vergadering zal het bestuur met een regeling der propaganda in dezen klerikalen hoek voor den dag komen. Hoewel het socialisme hier aanmerkelijk gunstiger wordt beoordeeld dan een jaar geleden, valt er hier toch nog heel wat te doen om onze beginselen bij de christelijke arbeiders ingang te doen vinden.

De geschillen in de partij. *In de vergadering der afd. Hengelo onzer partij werd gisteren een motie ingediend die de wenschelijkheid uitsprak tot het bijeenroepen van een buitengewoon congres over de hangende partijkwesties. Er werd intusschen besloten deze motie eerst op een volgende ledenvergadering te behandelen, ten einde eerst het oordeel van het partijbestuur te vernemen.

Uit de gemeenteraden.

Den Haag. **Onze korrespondent schrijft:

Het is maar gelukkig dat de voorstellen tot aanvulling van het „Reglement van Orde", waarin bepaald wordt, dat de gemeenteraad eenmaal aangenomen besluiten niet mag herroepen, nog niet zijn aangenomen. Wat had de Haagsche gemeenteraad anders moeten beginnen? Daar loopen, omdat de Raad in een (o zeldzaam verschijnsel) vlaag van zelfstandigheid over een onverantwoordelijk-geldverslindend voorstel van B. en W. een nieuw onderzoek door een raadskommissie wenschelijk achtte, twee wethouders weg. De beste paarden van den stal! De anderen, die men liever ziet gaan dan komen, blijken stoelvast.

Intusschen kwam de Raad met hangende pootjes terug op het besluit om een Raadscommissie te benoemen die een grondig onderzoek naar de Scheveningsche haven zou instellen. De motie-De Meester, welke voorstelde „het besluit van 15 Dec. in te trekken en B. en W. uit te noodigen aan twee door *hen* aan te wijzen deskundigen nader advies te vragen omtrent de haven in 't algemeen", werd aangenomen met 22 tegen 15 stemmen. Onze partijgenooten stemden tegen.

Zoo'n smadelijke terugtocht zal wel zonder weerga zijn. Terecht kon dan ook de heer Van der Kemp zeggen, dat de Haagsche gemeenteraad zich belachelijk maakte voor het gansche land, terwijl de heer Treub erop wees, dat, indien de Raad op een dergelijke manier zijn eigen positie in den grond bederft, verscheidene raadsleden zullen overwegen of zij nog langer hun tijd over hebben voor het „registreeren" van wat B. en W. voorstellen.

De heer Treub had zelf een motie gesteld, waarin werd gezegd dat het genomen besluit geen wantrouwen beteekende tegenover B. en W. Onze partijgenoot Hoejenbos deelde mede ook tegen die motie te zullen stemmen, omdat zij overbodig is.

Nadat de Raad door aanneming der motie-De

bevestiging van den vrede.

Wat den Balkan betreft, sprak de koning de hoop uit, dat de wijze en verzoenlijke raadgevingen zullen worden gevolgd en dat men tot een vriendschappelijke schikking zal komen met medewerking van alle mogendheden, die het verdrag van Berlijn hebben onderteekend.

De Engelsche zeemacht wordt voortdurend op hoog peil gehouden en de reorganisatie van de legermacht maakt goede vorderingen.

Verder sprak de koning zijn leedwezen uit over het mislukken van de drank- en onderwijswetten.

In deze sluitingsrede klinkt het oude geluid: wie den vrede wil, ruste zich ten oorlog. Kapitalistische Kerstmis-moraal!

In de Engelsche politieke wereld is het erger dan donder[illegible]

[illegible] beide deelen van het parlement. Het Lagerhuis, door een vrij algemeen kiesrecht gekozen, neemt liberale wetten aan en het Hoogerhuis, samengesteld uit den adel en de hooge geestelijkheid, verwerpt of verslechtert ze. Dat geeft botsingen en daarbij gaat het allerminst malsch toe. Nu weer heeft minister Lloyd George te Liverpool een redevoering gehouden, waarin hij het Hoogerhuis scherp aanviel. Den konservatieven leider van dat Huis noemde hij spottend Koning Landsdown en hij vervolgde: Wij willen Koning Landsdown niet langer volgen en wij zullen zijn troon omverwerpen.

Houden deze woorden verband met een eenigszins duister bericht, dat Reuter uit Londen seint? Het luidt:

„De koning heeft een koninklijke commissie benoemd tot onderzoek van de aangenomen of voorgestelde plannen om aan door het volk gekozen lichamen een volslagen vertegenwoordigend karakter te geven."

Zou dat een stap tegen het Hoogerhuis zijn? Men zal de commentaren moeten afwachten. Het zou geen kwaad slot der herfstzitting wezen.

Duitsche bladen berichten voorts, dat in het Lagerhuis een nieuwe partij zich vormt, een soort centrum, dat tusschen de twee groote partijen, de liberale en de conservatieve, in zal gaan staan om een „gematigde" politiek te voeren. Dien „gematigden" leden zou de liberale partij te veel koketteeren met de arbeiders en de konservatieve te veel met de aristocraten.

Heel veel succes hebben in Engeland zulke tusschenpartijen nooit gehad. De strijd om den vrijhandel houdt de bourgeoisie te zeer in twee scherp-afgescheiden kampen verdeeld."

Vrede op aarde! In Frankrijk is het militarisme weer troef. Het radicalisme van de ministers van Oorlog en Marine uit zich vooral in een radicale verhooging hunner budgets. Minister Picard zal zijn 100 millioen francs voor nieuwe schepen vragen en minister Piquard vraagt voorshands uitbreiding der artillerie. Over dat laatste werd gisteren in de Kamer gesproken. Onze partijgenoot Jaurès was ook op het appél natuurlijk en hij kwam in naam van het proletariaat op tegen den onzinnigen wapenings-wedstrijd, die de volken van Europa ten afgrond leidt.

De Balkan-crisis. In den Italiaanschen Senaat is het debat over de Balkan-politiek herhaald, dat eenige weken geleden in de Kamer plaats had. Maar het was veel minder heftig. De Senaat nam genoegen met de verklaring van den minister van Buitenlandsche Zaken Tittoni, dat de Italiaansche politiek een staatkunde is van den vrede met waardigheid en dat zij aldus zal blijven, indien de steun en het vertrouwen van het parlement haar niet blijven ontbreken.

In het Servische parlement, de Skoepsjtina, ging het minder mak toe. Het was weer al oorlogsuitgaven wat de klok sloeg.

Er waren verschillende financiëele aanvragen, o. m. een van 10½ millioen voor het ministerie van oorlog en een van 800.000 dinaren voor openbare werken.

Op Haïti is thans alles rustig. Aldus luidt de boodschap die uit de hoofdstad Port-au-Prince wordt geseind.

Spoor- en Tramwegpersoneel. De Rotterdamsche vereeniging van trampersoneel „Volharding", die zich onlangs afscheidde van de Bond van Electrisch Tramwegpersoneel, heeft zich aangesloten bij de Ned. Ver. v. Spoor- en Tramwegpersoneel.

„Mercurius". Ook deze Nationale Bond van Handels- en Kantoorbedienden houdt op Tweede Kerstdag een buitengewone bondsvergadering te Amsterdam in Krasnapolsky.

Handelspersoneel. De Alg. Ned. Bond van Handelspersoneel houdt Zondagmorgen 10½ uur in de Geelvinck te Amsterdam zijn 4de ledenvergadering.

„De Christelijke Vakbeweging." Van de hand van Jan van den Tempel, 2e secretaris van het Vakverbond, zal bij Wakker & Co. een dubbeltjesbrochure verschijnen over „De Christelijke Vakbeweging, haar wezen, omvang en ontwikkeling". De brochure komt in de laatste week van dit jaar gereed.

Uit de Partij.

Vergadering van het Partijbestuur.

Volgens besluit van de voorgaande vergadering van het P. B. (zie „Het Volk" van 15 Dec.) kwam het P. B. Zaterdag 1.1. bijeen ter beantwoording van de vraag, of verdere maatregelen moesten genomen worden, in verband met de verklaring, door de partijgenooten-redacteuren van de „Tribune" afgelegd. Onder die verdere maatregelen werd verstaan het bijeenroepen van een buitengewoon congres en het eventueel aan de orde stellen op dit congres van het royement van deze drie partijgenooten.

Van de zijde van de „Tribune"-redacteuren was het volgende schrijven ingekomen:

Amsterdam, 19 December 1908.

Aan het Partijbestuur der S. D. A. P.

Alhier.

W. P.

Naar aanleiding van de misvattingen, welke blijken te bestaan omtrent den inhoud onzer verklaring, meenen wij het P. B. nog de navolgende verduidelijking daarvan te moeten geven:

Voorop stond bij ons de vrijheid, die het recht is van ieder partijgenoot, om onze opvatting van beginselen en taktiek in de partij te blijven propageeren.

Waar het P. B. echter meende, dat de „Tribune" aanvallen op personen en organen bevatte, verklaarden wij volkomen bereid te zijn, zoo dit al in het verleden mocht zijn geschied, ons voor het vervolg van dergelijke persoonlijke aanvallen te onthouden.

Voorwaarden zijn door ons niet gesteld. Wij zeiden slechts, dat dit ons, naar wij meenden, onmogelijk zou kunnen zijn, wanneer anderen toch persoonlijke aanvallen op ons richtten.

Het P. B. verklaarde in zijn bijeenkomst, dat, naar de woorden van het résumé, dat voorkomt in „Het Volk" van 15 Dec. jl., „het zijn taak was eventueel in te grijpen, om ongeoorloofd optreden tegen partijgenooten, ook tegen de hier aanwezige (redakteuren van de „Tribune"), te voorkomen of te doen ophouden".

Wij meenen derhalve het laatste deel van onze verklaring te kunnen vervangen door de woorden: „in de veronderstelling, dat het P.B. zal weten te voorkomen of te doen ophouden, dat tegen ons wordt opgetreden op onorganisatorische en persoonlijke wijze".

Namens de redaktie van de „Tribune":

(w.g.) J. C. CETON.

organisatie, in de afdeeling, de federatie, op het congres en in het partijorgaan, de reden voor een voorstel tot royement vervallen was.

Ook werd het denkbeeld opgeworpen, dat het P. B. toch zou overgaan tot de bijeenroeping van een buitengewoon congres. Op dit congres kon dan de geheele partij beslissen, of de gewijzigde verklaring der „Tribune"-redacteuren voldoende werd geacht om hen in de partij te laten, of dat zij uit de partij behoorden te gaan.

Hiertegen werd opgemerkt, dat het P.B. zelf nu te beslissen had, of het de verklaring al dan niet voldoende achtte. Schreef het P.B. een buitengewoon congres uit, dan diende het dit alleen te doen, wanneer het de verkregen verklaringen van de „Tribune"-redactie niet aannemelijk achtte en [illegible] dezer drie partijgenooten aan de orde [illegible] te moeten stellen.

Het resultaat der discussies was, dat er gestemd werd over de vraag: een buitengewoon Congres of niet? Werd tot het uitschrijven van een buitengewoon Congres besloten, dan zou in de tweede plaats worden uitgemaakt, of op dit congres het P. B. het royement aan de orde zou stellen, of wel het congres zou laten oordeelen over het al of niet voldoende der gegeven verklaring.

Het P. B. verwierp het voorstel tot het houden van een buitengewoon congres.

Nadat deze beslissing gevallen was, werd besloten om naast het resumé van deze P. B.-vergadering een manifest aan de partijgenooten te richten ten einde de beteekenis van dit besluit uiteen te zetten en een beroep op alle partijgenooten te doen om op den grondslag der Haarlemsche resolutie weer eendrachtig saam te werken.

De partijsecretaris,

VAN KUIJKHOF.

Amst., 21 Dec. '08.

* * *

Zooals reeds gisteren werd medegedeeld, werd door de partijgenooten Schaper en Helsdingen ontslag genomen als lid van het P. B. naar aanleiding der genomen beslissing.

Hieronder volgen de afschriften van de briefjes, waarmee zij hun ontslag namen.

Den Haag, 20 Dec. '08.

W. P.

Tengevolge der beslissing gisterenavond door het partijbestuur genomen, inzake de redactie van de *Tribune*, gevoel ik mij verplicht te bedanken als lid van het partijbestuur, en verzoek u hiervan nota te nemen.

Staande op het standpunt, dat de partij recht heeft te vorderen een geheel onvoorwaardelijke verklaring van de redactie van de *Tribune*, dat door haar de besluiten van de congressen zullen worden geëerbiedigd, kan ik met de afgelegde verklaring geen genoegen nemen.

Het aanvaarden van de verklaring van de redactie van de *Tribune* door het P. B., kan voor de partij naar mijn inzien gevolgen hebben, waarvoor ik de verantwoordelijkheid niet wensch te dragen.

Het is daarom, dat ik tot het besluit ben gekomen te bedanken als lid van het partijbestuur.

Vriendelijk verzoek ik u Maandagavond daarvan mededeeling te doen in *Het Volk*, tegelijk met het publiceeren van het door het P. B. genomen besluit.

Met vr. groeten,

(w. g.) W. P. G. HELSDINGEN.

* * *

Geestbrug bij Den Haag.
20 Dec. 1908.

W. P.

Op grond van het besluit, gisterenavond door het P. B. inzake de *Tribune*-redacteuren genomen, deel ik u mede, dat ik mijn functie als lid van het P. B. neerleg.

Groetend,

(w. g.) J. H. SCHAPER.

Bisschoppelijke propaganda. Men schrijft ons uit Venlo:

Zondag voor een week was in alle kerken een bisschoppelijk schrijven voorgelezen waarin verboden werd *De Voorvechter* te lezen. Degene die het blad leest doet zonde, die het herhaaldelijk leest doet doodzonde en die het geregeld leest krijgt geen absolutie.

Zaterdagavond, toen de trein uit Maastricht Venlo

Uit de gemeenteraden.

Den Haag. **Onze korrespondent schrijft:

Het is maar gelukkig dat de voorstellen tot aanvulling van het „Reglement van Orde", waarin bepaald wordt, dat de gemeenteraad eenmaal aangenomen besluiten niet mag herroepen, nog niet zijn aangenomen. Wat had de Haagsche gemeenteraad anders moeten beginnen? Daar loopen, omdat de Raad in een (o zeldzaam verschijnsel) vlaag van zelfstandigheid over een onverantwoordelijkgeldverslindend voorstel van B. en W. een nieuw onderzoek door een raadskommissie wenschelijk achtte, twee wethouders weg. De beste paarden van den stal! De anderen, die men liever ziet gaan dan komen, blijken stoelvast.

Intusschen kwam de Raad met hangende pootjes terug op het besluit om een Raadscommissie te benoemen die een grondig onderzoek naar de Scheveningsche haven zou instellen. De motie-De Meester welke voorstelde „het besluit van Dec. in te trekken en B. en W. uit te noodigen aan twee door *hen* aan te wijzen deskundigen nader advies te vragen omtrent de haven in 't algemeen", werd aangenomen met 22 tegen 15 stemmen. Onze partijgenooten stemden tegen.

Zoo'n smadelijke terugtocht zal wel zonder weerga zijn. Terecht kon dan ook de heer Van der Kemp zeggen, dat de Haagsche gemeenteraad zich belachelijk maakte voor het gansche land, terwijl de heer Treub erop wees, dat, indien de Raad op een dergelijke manier zijn eigen positie in den grond bederft, verscheidene raadsleden zullen overwegen of zij nog langer hun tijd over hebben voor het „registreeren" van wat B. en W. voorstellen.

De heer Treub had zelf een motie gesteld, waarin werd gezegd dat het genomen besluit geen wantrouwen beteekende tegenover B. en W. Onze partijgenoot Hoejenbos deelde mede ook tegen die motie te zullen stemmen, omdat zij overbodig is.

Nadat de Raad door aanneming der motie-De Meester het hoofd gebogen had, werden de heeren Lely en Van Sandick herbenoemd, de eerste met 29 van de 36 stemmen, de tweede met 23 stemmen, terwijl op Ter Laan 2 stemmen werden uitgebracht.

[Naar gemeld wordt heeft de heer Treub nu het voornemen te kennen gegeven met Juli a. s. voor het raadslidmaatschap te bedanken.]

Binnenland.

De oorlog met Venezuela.

Wij ontvangen het volgend telegram:

PORT OF SPAIN OP TRINIDAD, 22 Dec. (Part. V. D.) Het kabinet van Castro is door Gomez ontslagen als gevolg van de agitatie. Een nieuw ministerie is benoemd, samengesteld uit de leiders der verschillende partijen.

Een Reuter-telegram bevestigt dit bericht en deelt nog mede:

Geheime berichten uit Caracas, waar een strenge censuur wordt uitgeoefend, geven den indruk, dat geheel Venezuela in gisting is, sinds Castro het land verliet. De crisis werd enkele dagen geleden berecht, toen Gomez genoodzaakt werd den beslissenden stap te ondernemen en uit het kabinet alle leden te verwijderen, die met Castro nauw verbonden zijn.

Verder weinig nieuws van eenige beteekenis. Een telegram uit Berlijn dat Castro bezig was zes kruisers aan te schaffen, werd even later in een volgend telegram al weer tegengesproken.

Van eenig belang kan misschien worden het bericht, dat de Vereenigde Staten veiligheidshalve een oorlogsschip naar de Venezolaansche wateren gezonden hebben, waarschijnlijk om tegen vrijpostigheid der Nederlandsche kruisers te waken.

Verder is er een blijkbaar officieus regeeringstelegram uit Berlijn in de *Kölnische*, dat de Duitsche regeering volstrekt niet met Castro knipt tegen Nederland of andere staten, maar dat Duitschland sedert de laatste jaren in „normale betrekkingen" tegenover Venezuela verkeert en dus geen aanleiding heeft om onbeleefd te zijn tegen den president.

De strijd om den bakkersnachtarbeid. Van het Nationaal Comité voor Afschaffing van Nachtarbeid ontvangen wij een tegenspraak van het praatje van de *Nieuwe Ct.*, als zouden in de conferentie op het ministerie van arbeid ook de voorstanders der afschaffing van den bakkersnachtarbeid hebben toegegeven dat daardoor het

brood duurder zou worden. Integendeel is den tegenstanders van de afschaffing door de voorstanders voorgerekend dat volgens de eigen cijfers der tegenstanders de broodprijs door de afschaffing maar met hoogstens $^1/_3$ cent zou stijgen, terwijl de voorstanders ook deze stijging nog onwaarschijnlijk achtten.

De minister heeft tegen Maandagmiddag weer drie vertegenwoordigers van het afschaffingscomité (als zoodanig zijn I. Goudsmit, Te Boekhorst en A. Fontein aangewezen) op zijn departement genoodigd, ten einde met het comité voor de joodsche bakkerijen een bespreking te houden omtrent de aan die bakkerijen te vergunnen uitzonderingen.

Amsterdamsch Nieuws.

Uit den A. N. D. B. Bij enkele kandidaatstelling zijn gisteren alle aftredende bestuurders herkozen, zijnde v. Zutphen, v. d. Velde, Theeboom, Brouwer en Henri Polak als redakteur.

Het typografencontract. Verschenen is een manifest van de afdeeling Amsterdam van den A'g. Ned. Typografenbond, waarin het ontwerparbeidscontract, door de Amsterdamsche Drukkersvereeniging aan de Amsterdamsche vereenigingen in de typografie aangeboden, aan kritiek wordt onderworpen. Gelaakt wordt o. a. het volkomen negeeren van de vakorganisatie. Het bestuur waarschuwt tegen het aangaan van een individueel contract. Op samenwerking van allen tot het verkrijgen van een op goede gronden berustende collectieve arbeidsovereenkomst wordt aangedrongen.

Absolom Smit debatteerde gisteren op het Amstelveld tegen het bericht, dat *Het Volk* aan zijn eerste optreden als opvolger van Engelbert Kloosterman gewijd had. Hij uitte de snuggere onderstelling, dat de S. D. A. P. jaloersch zou zijn op de anarchie, omdat de eerste geen „marktpropagandist" had en de anarchie nl. in den persoon van den heer Smit, wel. Hieraan voegde hij deze andere, nog snuggerder onderstelling toe, dat de redaktie en de directie van *Het Volk*, waaronder, zooals bekend is, de kaalhoofdigen en dunbehaarden een bedenkelijk hoog percentage innemen, jaloersch zouden zijn van Smits weligen haardos.

Maar alles begrijpen was toch voor den wraakzuchtigen Smit nog niet alles vergeven en zoo nam hij niettemin wraak op het bericht van *Het Volk*, door aan boeren, burgers en buitenlui een brochure te verkoopen, waarin de beroepsjournalisten en speciaal die van *Het Volk* danig over den hekel gehaald werden. Voor een cent kon men ze koopen, wat zeker niet veel is voor een diepdoordacht geschrift, waarin heel een redactie vermorzeld wordt.

Gemengd Nieuws.

Relletjes te Bergambacht. De soldaten zijn vertrokken en weer zijn enkele ruiten van voorstanders der kermisafschaffing ingesmeten!

Een stranding. Het Engelsche stoomschip „Glanmire" van Grangemouth naar Amsterdam, is gisternacht tusschen Egmond en Petten gestrand. Het zit gevaarlijk dwars op de bank. Van de lading steenkolen wordt geworpen. De sleepbooten „Titan", „Cyclop", „Hercules", „De Ruyter", „Vischploeg" en de stoomtrawler „Batavier I" hebben getrokken. De sleepboot „Atlas" is teruggekeerd met een tros in de schroef, welke door een duiker werd verwijderd, waarna de sleepboot weder naar de strandingplaats vertrok.

De „Glanmire" was heden nog niet vlot, men gaat voort met lossen.

Gevaarlijk speelgoed. Te Einswarden, nabij Ter-Apel (Gr.), speelde de reiziger G. met een geladen revolver in een café. Het schot ging af en trof een der bezoekers, S., die eenige dagen later overleed. G. meldde zichzelf bij de politie aan.

Een mislukte reklame. Op één dag werden tal van steden in het Duitsche rijk overstroomd

Tweede Kamer
(Per telegraaf)

Zitting van heden.

Het salaris voor den waarnemenden raad-adviseur van arbeid wordt goedgekeurd met 62 tegen 4 stemmen, het subsidie aan de Boerenleenbanken met 46 tegen 24 stemmen; Van Kol stemt voor.

Verder worden allerlei kleinere kwesties in het kort besproken, o. m. de aanstelling van plaatsvervangende distrikts-veeartsen door **Hugenholtz.**

Het eerste onderwerp van grooter belang is de mijnexploitatie met toebehooren.

De heer **Ruys de Beerenbrouck** (kath.) dringt daarbij aan op de aanstelling van arbeiderscontroleurs, gekozen door de arbeiders, betaald door den ondernemer.

Korrespondentie.

H. L. S. Bij ons weten is het ook niet als „volksconcert" aangekondigd.

T. te R. — 6 d. per maandaflevering. 23, Bride Lane, Fleet Street, London. E. C.

C. V. te R. Niet belangrijk genoeg om op te nemen.

J. H. v. B. te 's-G. Klachten van dien aard kunnen wij alleen opnemen als ze van de vakvereeniging komen.

P. J. Z. te A. 1o. Wij moesten wegens plaatsgebrek tal van vergaderingverslagjes wegwerpen. 2o. Neen, als gij niet gedoopt, noch ooit lidmaat geworden zijt, kan men u niet belasten.

P. E. te H. 2e Oosterparkstraat 257.

J. N. te 's-G. Art. 1638*d* der wet op het Arbeidscontract bepaalt: De arbeider verliest zijn aanspraak op het naar tijdruimte vastgesteld loon niet, indien hij bereid was den bedongen arbeid te verrichten, doch de werkgever daarvan geen gebruik heeft gemaakt, hetzij door eigen schuld of zelfs ten gevolge van, hem persoonlijk betreffende, toevallige verhindering.

STAATSLOTERIJ.

Trekking van 22 December. — 3e Klasse 2e Lijst.

HOOGE PRIJZEN.

No. 4738 f 25.000.
No. 2650 f 2000.
Nos. 3521, 11220, 13129, 13703 en 14746 ieder f 400.
No. 4568 f 200.
Nos. 7328, 12597, 15907 en 15911 ieder f 100.

PRIJZEN van f 45.

10	1990	4385	6689	8755	10678	12625	15370	17348	19146
24	2007	43	57	82	99	69	86	85	59
100	62	88	70	83	10711	12740	89	17424	62
15	85	4418	90	8817	56	82	15415	27	19214
17	90	34	6728	57	98	12890	24	35	19
28	2108	4586	33	89	10813	12943	61	17527	24
42	63	49	44	8905	34	58	64	34	61
78	71	78	65	16	72	96	82	50	62
209	75	4613	6852	22	83	13070	90	54	71
44	2327	37	70	74	10906	75	15523	72	78
59	34	44	7008	82	10	13171	34	96	19382
63	64	50	03	9016	19	84	68	17600	85
95	2424	54	91	89	41	13231	15625	14	88
319	32	55	7169	9113	52	36	51	61	97
32	45	4713	93	62	61	45	68	17724	98
58	78	15	7264	70	11024	64	85	55	19419
98	84	86	50	9222	55	70	15723	86	28
419	2528	93	87	37	11136	83	76	17821	83
33	67	4802	7401	40	45	13302	91	35	87
40	94	14	02	41	51	19	15804	55	78
59	2736	19	23	86	11218	48	43	17910	86
74	99	64	35	9429	24	54	63	31	19511
93	2805	4902	45	51	49	13418	62	37	30
530	13	5003	96	57	64	63	64	46	41
77	38	49	7510	87	93	13551	73	67	69
600	90	51	11	9511	99	79	74	18032	82
08	97	84	71	14	11304	83	94	51	89
44	2925	5143	78	20	12	95	96	59	19630
58	29	52	81	70	54	18660	15946	75	40
747	32	82	7613	83	65	75	57	99	44
67	47	95	25	9616	70	78	16016	18168	19714
808	3023	5204	55	21	86	96	39	69	23
913	59	15	83	34	11412	18712	66	90	39
40	3133	74	94	38	33	13	74	18281	48
72	54	5300	7708	41	62	79	85	18301	91
1003	62	13	37	44	80	13818	16101	17	19819
10	3232	5405	47	99	87	85	11	18	19906
26	68	24	73	9706	11512	90	55	71	92
1112	3337	50	84	37	18	13917	70	77	20021
16	42	53	98	74	20	58	95	92	29
28	47	5552	7846	89	11606	14041	16207	18480	59
45	69	64	76	9865	32	87	46	18500	93
91	3421	77	7926	88	51	97	16304	18585	95
1269	25	5659	8013	92	92	14114	51	89	20128
79	41	76	16	9943	11714	78	16403	71	20202
1305	51	5707	25	78	84	14229	05	94	20898
11	90	08	8104	84	91	55	09	18600	20400
35	3503	42	18	10056	93	14397	92	21	32
49	54	54	92	91	11880	14526	16525	33	33
59	60	56	8210	98	11920	94	38	56	39
70	3680	69	25	10102	31	14672	49	91	20028

Aberdeen arriv 20 Dec Caledonia s Rotterdam
Dublin arriv 18 Dec City of Munich s Rotterdam
Manchester vertr 18 Dec Frisia, lichter, Rotterdam
Cardiff arriv 18 Dec Faarholm s Rotterdam
Lizard gep 21 Dec Venango s Baltimore naar Rotterdam
Portland vertr 19 Dec St. Thomas s Rotterdam-West-Indie
Dover gep 20 Dec Orconera s Santander naar Rotterdam
Gibraltar gep 20 Dec Consols s Shadowsk naar Rotterdam
San Juan vertr 21 Dec Veerhaven s Rotterdam
Sagres gep 17 Dec Havre s Tenez naar Rotterdam; Ravenshoe s Nicolajeff naar Rotterdam
Sagres gep 20 Dec Texel s Rotterdam naar Genua
Finisterre gep 18 Dec Orsova s Odessa naar Rotterdam
Bilbao vertr 15 Dec Plencia s Rotterdam
Bordeaux arriv 21 Dec Hispania s Rotterdam
Point de Grave vertr 17 Dec Trift s Rotterdam via Decido
Ouessant gep 21 Dec Iberia s Santander naar Rotterdam
Baltimore arriv 20 Dec Ohio s Rotterdam
Algiers vertr 20 Dec Prinzess Irene s New-York, Genua en Rotterdam
Shadowsk vertr 19 Dec Dorothy s Rotterdam
Mobile vertr 20 Dec Katendrecht s Rotterdam
Hamburg arriv 22 Dec Koln s Rotterdam
Kings Lynn arriv 22 Dec Theodora s Rotterdam
West-Hartlepool arriv 22 Dec Horacio s Rotterdam
Barry arriv 22 Dec T. R. Thompson s Rotterdam
Hamburg arriv 22 Dec Krautsand, sleepboot, Rotterdam
Tanger vertr 20 Dec Wilis s van Batavia naar Rotterdam
Kaap del Armi gep 19 Dec Sindoro s Rotterdam n Batavia
Gibraltar gep 20 Dec Solo s van Rotterdam naar Batavia
Adelaide arriv 20 Dec Plauen s Rotterdam
Altona arriv 19 Dec Carla s Rotterdam
Brisbane arriv 20 Dec Ottensen s Rotterdam
Elseneur arriv 20 Dec Fionia s, Koningsbergen naar Rotterdam om kolen in te nemen
Kopenhagen arriv 19 Dec Pallas s Rotterdam
Lome arriv 20 Dec Paul Woermann s Rotterdam
New-York vertr 20 Dec Prometheus s Rotterdam
Stettin arriv 20 Dec Theodor s Rotterdam
Tripoli vertr 20 Dec Andros s Rotterdam
Gothenburg vertr 19 Dec Carl O. Kjelberg s Rotterdam

Stoomvaartlijnen.

Uranus, vertr 21 Dec van Savona naar Valencia
Venus, vertr 21 Dec van Konstantinopel naar Smirna
Admiral (uitreis) vertr 21 Dec van Antwerpen
Vulcanus, arriv 21 Dec te Lissabon van Puebla Caraminal

Marktberichten.

AMSTERDAM, 22 Dec. Aardappelprijzen. Ardijker Blauwen f 2.25 a f 0.—; Friesche Borgers f 1.45 a f 1.60; Friesche Blauwen f 2.20 a f 2.30; Friesche Bonten f 2.— a f 2.20; Hillegommer Zand f 0.— a f 0.—; Hillegommer Schoolmeesters f 0.— a f 0.— Billegommer Graafjes f 0.— a f 0.—; Zeeuwsche Bonten f 2.25 a f 2.65 Zeeuwsche Blauwen f 2.30 a f 2.50; Zeeuwsche Eigenheimers f 1.65 a f 2.20 Zeeuwsche Eigenheimers Pooters f 1.45 a f 1.60 Geldersche Blauwen f 2.20 a f 2.30

Aanvoer 5 ladingen.

KAMPEN, 21 Dec. Aan de botermarkt bedroeg de aanvoer 103/8 en 35/16 vn. De prijzen waren als volgt: bij het consortium van boterhandelaren per $^1/_8$ vat f 26.— a 27.50 per $^1/_{16}$ vat f 13.— a 13.75 van den particulieren berichtgever per $^1/_8$ vat f 26.— a 27.50 per $^1/_{16}$ vat f 13.— a f 13.75; per $^1/_4$ kilo 65 a 68$^1/_2$ ct.

Kamerkroniek.

Vergadering van 21 December.

Millioenenrit.

Posterijen, telegrafie, telefonie.

De laatste week begon met de afdoening van ingoed. Daarbij was een welsontwerpje, dat aan gemeenten Hellevoetsluis, Helder, Vlieland en ngen tijdelijk het recht geeft, om naast den raccijns op den jenever, ook zelf jenever-ijns te heffen. **Ter Laan** wees er op, dat dit elijk recht door geregelde verlenging een duurm recht wordt; hij vindt dit zeer verkeerd, en prak namens de soc.-dem. fractie de hoop uit, dat hu voor de laatste maal dit recht (voor drie jaar) zal worden toegekend. Het gaat om een totaal bedrag van nog geen halve ton; er is dus best een betere belastiug te vinden. **Minister Heemskerk** kon niets beloven. Deze gemeenten hebben altijd dien accijns geheven, en moeten anders den hoofdelijken omslag of de opcenten op het personeel verhoogen. Dat schijnt Mr. Theodoor onzedelijker belastingen te vinden dan jeneveraccijns. **Ter Laan** kondigt voor over drie jaar een scherpe oppositie van de soc.-dem. tegen deze gemeentebelasting aan.

De velerlei ministers, die de groene tafel sierden, verdwijnen; minister Bevers blijft in dorre eenzaamheid zitten. Wij zijn aan de

Posterijen.

De heer **Bogaardt** (r. k.) opent de sluizen der welsprekendheid. Hij mag niet over de traktementsregeling der kommiezen en directeuren spreken, [illegible] wetsontwerp daarvoor aanhangig is; naar hij zegt, „op eenige ondergeschikte punten" wijziging gebracht in de praktijk der verhouding tusschen den heer Pop en het departement. Wat noemt hij ondergeschikte punten? In elk geval schijnt er dus iets te hebben gehaperd. Met goeden wil en den noodigen takt, zegt de minister, is goede samenwerking tusschen hoofdbestuur en departement zeer wel mogelijk. Dat is een waarheid als een koe, maar zijn die takt en goede wil aan beide zijden aanwezig? Met de inzichten van den minister, schrijft hij, moet rekening worden gehouden. Geschiedde dit dan niet? Spr. zou geen onbeperkte zelfstandigheid van den directeur-generaal wenschen, vooral niet wat de behandeling en de dienstvoorwaarden van het personeel betreft. De minister moet verantwoordelijk blijven.

Tusschen de verschillende rangen bestaat

geen goede verhouding;

de heer Van Vliet zoekt dat in naijver tusschen de verschillende groepen, in toenemend materialisme, den invloed der vakorganisatie, en den prikkelenden werkkring bij de post. Ik zoek het veeleer in de omstandigheid dat alles wordt geregeld van boven af. De betrekking van surnumerair werd ingesteld „om aan jongelieden van goeden aanleg, die door hun stand in de maatschappij daarvoor in aanmerking komen, de gelegenheid te geven om zich voor het vak te bekwamen". Het is dus een instelling voor bourgeois-zoontjes. Onbemiddelden kunnen niet een paar jaar dienen zonder salaris. Ook bij de telegrafie kan men sedert 1891 alleen kommies worden, als men eerst onbezoldigd surnumerair is geweest. Men noemt de kommiezen dan ook de goudhaantjes. In '91 zijn de klerken gekomen, die voor hetzelfde werk minder salaris krijgen; voor hen is de gelegenheid om hooger op te komen, zoo goed als gesloten; de kommiezen echter hebben meer kans gekregen op

een goed betaalde directeursplaats.

Om een schijn-onderscheid tusschen deze twee rangen te maken, heeft men de kommiezen gezet op de enkele postkantoren; het werk daar heet nu plotseling zeer verantwoordelijk. Het is echter hetzelfde werk, wat op de gekombineerde kantoren de klerken ook doen. De klerken kunnen echter alleen een direkteursplaats van de 7de en 8ste klasse krijgen. Weliswaar hebben de kommiezen een moeilijker examen gedaan, maar in allerlei onnoodige, en dus snel vergeten, vakken. Dit examen is de slagboom, die de klerken belemmert om kommies te worden, en bovendien worden de klerken tegengewerkt, als zij zich ervoor willen voorbereiden. Zoo werd aan een klerk gevraagd, uit welke bestanddeelen de pruim bestaat, die de bewoners der eilanden van de Zuid-Chineesche Zee kauwen! Ook gaat een klerk die kommies wordt, aanvankelijk in salaris achteruit.

Zoo is er naijver ontstaan. De regeering schijnt

de zijde der kommiezen

te hebben gekozen. Toen de klerken zich in hun organen scherp uitlieten tegen de kommiezen, kregen zij een waarschuwing van den directeur-generaal. Ook bij salaris- en promotie-verbeteringen maakt men van boven af de scheiding tusschen klerken en kommiezen scherper. Het rangenstelsel bij post en telegrafie berust nu op klasseverschil. Daaraan moet een einde komen. Worden de salarissen der kommiezen verbeterd, dan moeten die der klerken mee herzien; anders is de regeling veroordeeld.

Ook de regeling van de positie der assistenten geeft aanleiding tot rechtmatige grieven. In vergelijking met de hoofdbestellers en de kondukteurs, wier maximum-salaris met f 275 en f 375 steeg, zijn zij met f 75 verhooging onbillijk behandeld. Zij krijgen daarbij

de uniform;

maar de assistenten hebben zo niet verlangd, integendeel! De assistenten behooren tot het administratief personeel. Zij zijn bij kon. besluit met de kommiezen en klerken gesteld in een hoogere klasse dan de hoofdbestellers en kondukteurs. De uniform is het teeken, dat zij tot het bestellerspersoneel zijn teruggedrongen. Intusschen doen de assistenten op